

VEFATININ 600. YILINDA
SÜLEYMAN ÇELEBİ
VE
MEVLİD KÜLTÜRÜ

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

EDİTÖR
BİLAL KEMİKLİ

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Vefatının 600. Yılında Süleyman Çelebi ve Mevlid Kültürü
Süleyman Çelebi and the Mevlid Culture on the 600th Anniversary of His Passing

Türkiye Bilimler Akademisi Bilim ve Düşün Dizisi: 51
Turkish Academy of Sciences Science and Thought Series: 51

ISBN: 978-625-8352-50-4
DOI: 10.53478/TUBA.978-625-8352-50-4
Ankara, 2023

Editör / Editor
Prof. Dr. Bilal Kemikli

Tashih / Proofreading
Prof. Dr. Dursun Ali Tökel
Prof. Dr. Hakan Yekbaş
Dr. Mehmet Tuğrul

Tasarım / Design
Murat Acar

İletişim ve Koordinasyon / Communication and Coordination
Asiye Komut Şanlı

Baskı / Publisher
Bireklam Anı
Kazım Karabekir Cad. 91/12 İskitler Altındağ / Ankara
Sertifika No: 49462

©Türkiye Bilimler Akademisi, 2023.
Bu eserin tüm yayın hakları, Türkiye Bilimler Akademisi'ne aittir.
Yayıncının yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz ve çoğaltılamaz.
Eserden kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

©Turkish Academy of Sciences, 2023.
All publishing rights of this work belong to the Turkish Academy of Sciences.
It may not be printed and reproduced partially or fully without the written
consent of the publisher. It can be cited by providing full reference.

Kitabın dil, bilim, etik ve hukuk açısından bilimsel sorumluluğu yazarı aittir.
Türkiye Bilimler Akademisi'nin sorumluluğu bulunmamaktadır.

The author bears full scientific responsibility for the book in terms of language,
scholarship, ethics and law. Turkish Academy of Sciences has no responsibility whatsoever.

Türkiye Bilimler Akademisi
Turkish Academy of Sciences
Vedat Dalokay Caddesi No: 112
Çankaya 06670 Ankara
0 312 442 29 03 (pbx)
www.tuba.gov.tr

Vefatının 600. Yılında Süleyman Çelebi ve Mevlid Kültürü

Türkiye Bilimler Akademisi.
haz. Bilal Kemikli; tashih Dursun Ali Tökel, Hakan Yekbaş ve Mehmet Tuğrul.
Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2023.
707 s. ; 24 cm. - (Bilim ve Düşün Serisi No; 51)
Includes bibliographical references.
ISBN 978-625-8352-50-4

1. Türk şiiri. 2. Turkish poetry. 3. Süleyman Çelebi, 1351-1422. 4. Mevlid-i Şerif. 6. Mevlid-i Sharif.
PL248 .V44 2023
819.11

VEFATININ 600. YILINDA SÜLEYMAN ÇELEBİ VE MEVLİD KÜLTÜRÜ

EDİTÖR

BİLAL KEMİKLİ

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

İÇİNDEKİLER

TABLE OF CONTENTS

TAKDİM	11
PREFACE	13
ÖNSÖZ	15
FOREWORD	19
ÖZET	23
ABSTRACT	27

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİH, MİMARİ VE ESER

CHAPTER ONE

HISTORY, ARCHITECTURE AND TEXT

MEVLİD MÜELLİFİ SÜLEYMAN ÇELEBİ'NİN YAŞADIĞI ÇAĞA GENEL BİR BAKIŞ A GENERAL OVERVIEW TO THE PERIOD OF SÜLEYMAN ÇELEBİ, THE AUTHOR OF MEVLİD PROF. DR. FERİDUN M. EMECEN	33
BİR KURUCU METİN: VESİLETÜ'N-NECÂT'IN ETKİLERİ ÜZERİNE BAZI MÜLAHAZALAR A FOUNDER TEXT: SOME IDEAS ABOUT EFFECTS OF VESİLETÜ'N-NECÂT PROF. DR. BİLAL KEMİKLİ	49
MEVLİD NÂZIMI SÜLEYMAN ÇELEBİ TÜRBESİNİN İNŞÂSI CONSTRUCTION OF MEVLİD POET SÜLEYMAN ÇELEBİ TOMB DR. ÖĞR. ÜYESİ DOĞAN YAVAŞ	61

VAKIF KÜLTÜRÜ VE MEVLİD

CULTURE OF WAQF AND MEVLID

PROF. DR. HASAN BASRİ ÖCALAN 79

OSMANLI DÖNEMİ RUMELİ PARA VAKIFLARINDA
MEVLİD-İ NEBİ KUTLAMALARINA DAİR TAHSİSATLAR

ALLOCATIONS FOR MEVLID-I NEBİ CELEBRATIONS IN RUMELIAN

CASH WAQFS IN THE OTTOMAN PERIOD

DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET TUĞRUL 107

İKİNCİ BÖLÜM

MEVLİD EDEBİYATI,
MUSİKÎ VE GELENEK

CHAPTER TWO

MEVLID LITERATURE,
MUSIC AND TRADITION

VESİLETÜ'N-NECÂT'IN SAN'AT DEĞERİ OLAN NÜSHALARI

ARTISTIC COPIES OF VESİLETÜ'N-NECÂT

PROF. DR. UĞUR DERMAN 133

VESİLETÜ'N-NECÂT'A YAZILAN NAZİRELERE DAİR

ON THE NAZİRAS WRITTEN TO VESİLETÜ'N-NECÂT

PROF. DR. M. FATİH KÖKSAL 153

VESİLETÜ'N-NECÂT'I ŞERH ETMEK:

TÜRKÇE MEVLİD ŞERHLERİNİN SEBEPLERİ

TO COMMENT OF VESİLETÜ'N-NECÂT: REASONS FOR TURKISH MEVLID COMMENTARIES

PROF. DR. OZAN YILMAZ 173

GEÇEN YÜZYILDA MEVLİD NASIL OKUNURDU?

HOW WAS MEVLID CHANTED IN THE LAST CENTURY?

DOÇ. DR. BEDRİ MERMUTLU 189

ÜÇ MÜELLİFİN XVII. YÜZYILDA OSMANLILAR'DA

MEVLİD GELENEĞİNE DAİR İZLENİMLERİ

THREE AUTHORS' OBSERVATIONS ON THE TRADITION OF MEVLID

IN THE OTTOMAN EMPIRE IN THE XVII. CENTURY

PROF. DR. MEHMET ŞEKER 211

TÜRK KÜLTÜRÜNDE MEVLİD GELENEĞİ MEVLID TRADITION IN TURKISH CULTURE PROF. DR. İSMET ÇETİN	237
---	-----

MEVLİD EDEBİYATIMIZ VE MERHUM TAYYİP OKIÇ OUR MEVLID LITERATURE AND THE DECEASED TAYYİP OKIÇ PROF. DR. MEHMET AKKUŞ	257
---	-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
**VESİLETÜ'N-NECÂT,
İZLER VE ÇAĞRIŞIMLAR**
CHAPTER THREE
**VESİLETÜ'N-NECÂT,
TRACES AND ASSOCIATIONS**

ÂLEMİN YARATILIŞI CREATION OF THE COSMOS PROF. DR. SÜLEYMAN ULUDAĞ	273
--	-----

SOSYAL SAĞLIK PERSPEKTİFİNDEN MEVLİD MERASİMLERİ MEVLID CEREMONIES FROM A SOCIAL HEALTH PERSPECTIVE PROF. DR. HÜR MAHMUT YÜCER	293
--	-----

TÜRK ROMANINDA MEVLİD'E DAİR İZLER TRACES OF MEVLID IN TURKISH NOVEL PROF. DR. NURULLAH ULUTAŞ	325
--	-----

ULVÎ DEĞERLERİN İNSAN VE TOPLUM HAYATINA YANSI/TIL/MASI YAHUT KÜLTÜRLEŞ/TİR/ME BAĞLAMINDA VESİLETÜ'N-NECÂT'I YENİDEN OKUMAK RE-READING VESİLETÜ'N-NECÂT IN THE CONTEXT OF REFLECTION OF LOFTY VALUES IN HUMAN AND SOCIAL LIFE OR ACCULTURATION PROF. DR. HÜSEYİN SARIOĞLU	367
--	-----

MEVLİD GELENEĞİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK MÜLAHAZALAR SOCIOLOGICAL REFLECTIONS ON THE MEVLID TRADITION PROF. DR. YASİN AKTAY	389
---	-----

SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİD'İ ÜZERİNE FELSEFİ BİR DEĞERLENDİRME A PHILOSOPHICAL EVALUATION ON SÜLEYMAN ÇELEBİ'S MEVLID PROF. DR. KENAN GÜRSOY	413
---	-----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
**YANSIMALAR,
GÖNÜL COĞRAFYAMIZ VE MEVLİD**
CHAPTER FOUR
**REFLECTIONS,
OUR HEART GEOGRAPHY AND MEVLID**

VEŞİLETÜ'N-NECÂT'IN ARNAVUTÇA YAZILAN MEVLİDLERE ETKİSİ VE RUMELİ'DE YAYILIŞI THE EFFECT OF VEŞİLETÜ'N-NECÂT ON MEVLID WRITTEN IN ALBANIAN AND ITS SPREAD IN RUMELIA PROF. DR. METİN İZETİ	429
SÜLEYMAN ÇELEBİ MEVLİD'İNİN ARNAVUTÇA YANSIMALARI VE ETKİSİ ALBANIAN REFLECTIONS AND THE IMPACT OF SÜLEYMAN ÇELEBİ'S MEVLID DR. EDUART ÇAKA	443
BULGARİSTAN'DAKİ MEVLİD MERASİMLERİNİN BAZI ÖZELLİKLERİ SOME FEATURES OF MEVLID CEREMONIES IN BULGARIA DR. BEHRİN SHOPOVA	461
BOŞNAK GELENEĞİNDE MEVLİD MEVLID IN BOSNIAN TRADITION PROF. DR. KAZIM HACİMEYLİÇ	481

BEŞİNCİ BÖLÜM
ŞEHİR, ŞAİR VE ESER
CHAPTER FIVE
CITY, POET AND TEXT

BURSA'DA MEVLİD KÜLTÜRÜ MEVLID CULTURE IN BURSA DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ İHSAN AKÇAY	495
KADINLAR MEVLİDİ VE BURSALI ÂKİF EFENDİ WOMEN'S MEVLID AND ÂKİF EFENDİ OF BURSA PROF. DR. MUSTAFA KARA	521
YAHYA BİN BAHŞÎ MEVLİD'İ MEVLID OF YAHYA BİN BAHŞÎ DOÇ. DR. ŞÜKRÜ BAŞTÜRK	547

LÂMÎÎ ÇELEBÎ MEVLÎD'İ	
THE MEVLID OF LÂMÎÎ ÇELEBÎ	
PROF. DR. SÜLEYMAN EROĞLU	581

KERÎMÎ'NİN İRŞÂD'INDAKİ DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	
THE LANGUAGE AND STYLE IN İRŞÂD OF KERÎMÎ ÇELEBÎ	
DOÇ. DR. EYUP SERTAÇ AYAZ	607
MURAT ÖZANGİR	607

MEHMED ŞEMSEDDİN ULUSOY'UN MESÂR-I ŞEMSÎ'L-MISRÎ FÎ'L- MEVLÎDÎ'L-MUHAMMEDÎ ADLI MEVLÎD'İNDE EHL-İ BEYT SEVGİSİ	
THE LOVE OF AHL AL-BEYT IN MEHMED ŞEMSEDDİN ULUSOY'S MEVLID NAMED MESÂR-I ŞEMSÎ'L-MISRÎ FÎ'L-MEVLIDÎ'L-MUHAMMEDÎ	
DR. MUSTAFA BAKİ EFE	641

SONUÇ CONCLUSION

METNİ YENİDEN OKUMAK	
RE-READING THE TEXT	
PROF. DR. BİLAL KEMİKLİ	667

HATIRLAYIŞLAR	
REMEMBRANCE	
PROF. DR. MUSTAFA S. KAÇALIN	671

BURSA'DA ZAMAN	
TIME IN BURSA	
PROF. DR. MİTAT DURMUŞ	673

BİR UMUT	
A HOPE	
PROF. DR. SÜLEYMAN BAKİ	677

TIPKIBASIM	
FACSIMILE	679

TAKDİM

UNESCO tarafından vefatının 600. yılı münasebetiyle 2022 yılı Süleyman Çelebi Yılı olarak ilan edildi. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından yayımlanan genelge ile 2022 yılı Türkiye’de Süleyman Çelebi yılı olarak tanımlandı. Bu gelişmelere paralel olarak TÜBA da Kültür ve Turizm Bakanlığı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Uludağ Üniversitesi paydaşlığında Süleyman Çelebi’nin doğum yeri Bursa’da “Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneği Sempozyumu”nu gerçekleştirdi.

Süleyman Çelebi, Türk inanç kültürü ve tasavvuf geleneğinde, Mevlid kültürüne yapmış olduğu katkı ile tanınır. Mevlid, İslam dünyasında yüzyıllardır icra edilen bir gelenek olarak toplum ve Türk halk bilimi açısından önemli bir kültürel değere sahiptir. Mevlidin folklorik ve kültürel miras açısından zengin bir tarihi birikimi vardır. Mevlid, İslam dünyasında her bölge ve toplumun kendine özgü icra usulü ile nesilden nesle aktarılmıştır. Süleyman Çelebi, Mevlid kültürünün öncülerinden biriydi ve bu konudaki çalışması bugün hala Türkiye ve Balkanların toplumsal hayatında güncelliğini korumaktadır. Mevlid üzerine ilk büyük Türkçe eser olan *Vesiletü’n-Necât*, Hz. Muhammed’in şiişsel bir biyografisidir ve onun hayatını, öğretilerini ve mucizelerini anlatır. Eser, Türk edebiyatının başyapıtlarından biri olarak kabul edilir ve birçok dile çevrilmiştir. Süleyman Çelebi’nin Mevlid kültürüne yaptığı katkılar onu, Türk edebiyatının ve İslam kültürünün en önemli isimlerinden biri haline getirmiştir.

Sempozyumun açılış konuşmasında da belirttiğim üzere, güzel sesli hafızların ve mevlidhanların mevlid icrası ile cami, mescid ve evler sanat ile dini ritüellerin

buluştuğu mekânlar haline gelmiştir. Doğum, sünnet, evlilik, asker uğurlama, kandil, bayram, cenaze, vefat yıldönümleri, hac ve umre seyahatleri öncesi ve sonrası verilen davetlerde mevlid okutulması ve bu merasimlere toplumun tüm kesimlerinden insanların davet edilmesi mevlid kültürünün toplumsal ve kültürel hayatımızda edindiği müstesna yeri göstermesi açısından önemlidir. Türk edebiyatımızda kaleme alınan roman, hikaye, şiir, biyografik ve otobiyografik eserlerde, kişisel hikayelerimizde mevlide dair birçok hatıralar yer almaktadır. Mevlid merasimlerinde zengin-fakir, köylü-şehirli toplumun tüm katmanlarından insanların kendine yer bulması sosyolojik açıdan mevlidin kaynaştırıcı ve toplumsal barışı ve huzuru temin edici yönüne de işaret eder. Ayrıca mevlidin kısımlarının farklı makamlarda icrası musikî yönünün; metnin hat sanatına konu edilmesi estetik yönünün de kültürel dünyamız açısından önemli olduğunun göstergesidir.

Mevlid merasimleri İslam kültürünün önemli bir parçasıdır ve muhtelif coğrafyalarda farklı usullerle icra edilmektedir. Bu etkinliklerde başta Kur'an-ı Kerim tilaveti olmak üzere mevlid şiirleri ve ilahiler okunmakta, dini dersler ve vaazlar verilmektedir. Bu zaman dilimleri insanların, Hz. Muhammed'e olan sevgi ve bağlılıklarını ifade ettikleri ve huşu ve huzur içerisinde bir araya geldikleri özel anlardır. Mevlid özellikle gönül coğrafyamızla bizleri irtibatlandıran ve bu irtibatı güçlü kılan en önemli klasik metinlerden biridir. Bu kitap da yukarıda bahsi geçen sempozyumda, alanında uzman bilim insanlarınca mevlid geleneği ile Süleyman Çelebi ve eserinin analiz edildiği bir bilimsel çalışmanın sonucu olarak derlenmiştir.

Bu vesileyle Süleyman Çelebi'yi rahmetle anıyorum. Bu kıymetli esere katkıda bulunan tüm bilim insanlarına ve kitabın editörlüğünü üstlenen Prof. Dr. Bilal Kemikli'ye şükranlarımı sunarım.

Prof. Dr. Muzaffer Şeker
TÜBA Başkanı

PREFACE

UNESCO declared 2022 as the Year of Süleyman Çelebi on the occasion of the 600th anniversary of his death. With the circular issued by the Presidency, 2022 was also declared as the Year of Süleyman Çelebi in Türkiye. In parallel with these developments, TÜBA organized the “Süleyman Çelebi and Mevlid Tradition Symposium” in Bursa, the birthplace of Süleyman Çelebi, in partnership with the Ministry of Culture and Tourism, Atatürk Culture, Language and History Institution, Turkish Language Association, Bursa Metropolitan Municipality and Bursa Uludağ University.

Süleyman Çelebi is known for his contribution to the *Mevlid* culture in Turkish belief culture and Sufi tradition. *Mevlid* has an important cultural value in terms of society and Turkish folklore as a tradition that has been performed for centuries in the Islamic world. *Mevlid* has a rich historical background in terms of folkloric and cultural heritage. *Mevlid* has been passed down from generation to generation with the unique performance method of each region and society in the Islamic world. Süleyman Çelebi was one of the pioneers of the *Mevlid* culture and his work on this subject is still relevant today in the social life of Türkiye and the Balkans. *Vesiletü'n-Necât*, the first major work on the *Mevlid* in Turkish, is a poetic biography of the Prophet Muhammad, describing his life, teachings and miracles. It is considered one of the masterpieces of Turkish literature and has been translated into many languages. Süleyman Çelebi's contributions to the *Mevlid* culture have made him one of the most important figures in Turkish literature and Islamic culture.

As I mentioned in the opening speech of the symposium, beautiful-voiced

hafizes (those who have memorized the entire Quran) and *mevlid* performers have turned mosques, prayer halls, and homes into places where art and religious rituals converge through the recitation of *mevlids*. The fact that *mevlid* is recited at birthdays, circumcisions, marriages, soldiers' farewells, holy days, festivals, funerals, death anniversaries, and invitations before and after pilgrimages and umrah trips, and that people from all segments of society are invited to these ceremonies is important in terms of showing the exceptional place that *mevlid* culture has gained in our social and cultural life. There are many memories of *mevlid* in novels, stories, poems, biographical and autobiographical works and personal stories written in Turkish literature. The fact that people from all classes, rich and poor, peasant and urban, find a place for themselves in the mawlid ceremonies also points to the sociological aspect of the mawlid, which ensures social peace and tranquility. In addition, the fact that the parts of the *mevlid* are performed in different makams is an indication that the musical aspect of the mawlid and the aesthetic aspect of its text being the subject of calligraphy are also important for our cultural world.

Mevlid ceremonies are an important part of Islamic culture and are performed in different ways in various geographies. These events include recitation of the Holy Qur'an, recitation of *mevlid* poems and hymns, religious lectures and sermons. These are special moments when people express their love and devotion to the Prophet Muhammad and come together in awe and peace. Mawlid is one of the most important classical texts that connects us with our heart geography and makes this connection strong. This book was compiled as a result of a scientific study in which the tradition of *mevlid* and the work of Süleyman Çelebi and his work were analyzed by experts in their fields at the aforementioned symposium.

I would like to take this opportunity to commemorate Süleyman Çelebi with deep gratitude. I would like to express my gratitude to all the scholars who contributed to this valuable work and to Prof. Dr. Bilal Kemikli for editing the book.

Prof. Muzaffer Şeker
TÜBA President

ÖNSÖZ

*Rahmeten li'l-âlemîn'dir Mustafâ
Hem şefîu'l-müznibîndir Mustafâ*

İslamlaşma sonrası oluşan edebiyatımızın temel konularından birisi Hz. Peygamberdir. Hz. Peygamber'e olan sevginin terennümüyle pek çok eser yazılmıştır. Bu sevgi, klasik tarzda şiirler yazan şairlerimizin na'atları, hilyeleri ve mi'râciyelerinde ve sufi şairlerimizin hikmet, ilahi ve nutuklarında dile geldiği gibi, âşıkların dilinde de manilere, koşmalara ve türkülere konu olmuştur. Bir bakıma bu sevgi, şiirimizin ruhudur. O ruh, Yusuf Has Hacib ve Hoca Ahmed Yesevî'den itibaren daima şiirimizi beslemiştir. Bu ruhun âdetâ şâhikası konumunda olan türlerden biri de mevliddir. Mevlid, bilindiği gibi Hz. Peygamber'in doğumu vesile edilerek yazılan bir edebî türdür. Bu türden eser veren şairler, siyer ve hadis ilminden damıtarak elde ettikleri bilgileri şiir dilinin sunduğu estetik imkânlarla mezcederek zengin bir edebî miras bırakmışlardır.

Mevlid türünün “öncü metni”, bir “kurucu metin” olarak temayüz eden Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât*'ıdır. Öncü ve kurucu metin olan *Vesîletü'n-Necât*, kültür tarihimizde sadece bir edebî metin olarak değerlendirilmemiştir. O, aynı zamanda İslam'ın tevhid ilkesini ve bu ilkeyi vazeden Hz. Peygamber'i bu toprağın insanına anlatmayı, sevdirmeyi ve öğretmeyi amaçlayan bir şaheser olarak kabul görmüştür. Bilhassa tevhid bahri ve kâinatın yaratılmasıyla (kozmogoni) ilgili bölümde, İslam düşüncesinin varlık telakkisini, birliğine şek ve şüphe olmayan yüce yaratıcının yegâne varlık olduğunu hikemî tarzda

telkin etmiştir. Nitekim onun telkin ettiği tevhid anlayışı, varlık, ahlak ve bilgi anlayışımızı, hayata ve dünyaya dair bakışımızı inşâ etmiştir. Nitekim yazılışından itibaren bestelenerek okunmuş, mevlid cemiyetlerinin oluşmasına vesile olmuştur. Bu yönüyle toplumu buluşturan, derleyip toplayan bir eser olmuştur. Diğer bir ifadeyle telkin edilen tevhid ilkesi, onu, toplumsal birlik ve beraberliği temin eden bir “buluşturucu” bir metne tebdil etmiştir.

Vesîletü'n-Necât, öncü, kurucu ve buluşturucu bir metin olarak dilimize yeni kavramlar da kazandırmıştır. Mevlid cemiyetleri tabirinin yanında bu meclislerde, mevlid okuyan *mevlidhanlar*, bahirler arasında okunan ilahileri ifade eden *tevşihler*, cumhur hâlinde salavat getiren ve tekbirler okuyan *zikirhânlar*, *kârîler* ve *duahânlar* bu kabilden kavramlardır. Keza cemiyetlerde ikram edilen gül şerbetleri, gül lokumları, gül suları, gül merkezli bir buluşma zemini oluşturma yanına gülâbdân gibi aletlerin de üretilmesine katkı sağlamıştır. Bir bakıma bir ortak dil inşâ ederek, bu dilin imkânlarıyla âdeti *gül râyihâh* ve *gül renkli* bir toplum inşâ etme vazifesi icra etmiştir. Bu sebeptir ki daha sonra gelen bir İbrahim Ümmî Sinân bu toplumu, “çarşı pazarı güldür gül” diye tavsif edecektir. Dolayısıyla Fetret Devrinde kaleme alınan bu öncü, kurucu ve buluşturucu eser, merkezinde Hz. Peygamber’in velâdeti ve risâleti olan bir medeniyet manifestosu olarak hizmet etmiştir.

Vesîletü'n-Necât yahut halk arasındaki tanınan ismiyle *Mevlid*, Bursa’da Ulucami’de yazılmıştır. Ulucami’nin “bilge imamı” Süleyman Çelebi’nin kaleme aldığı bu güzide eser, altı asırdır sadece Anadolu’da değil, Adriyatik’e değin bütün bir Balkanlar’da, Rumeli’de, Adalar’da, Romanya’da, Kazan’da, Kırım’da, Kafkaslar’ın dağlarında ve Kerkük’te yani gönül coğrafyamızda da buluşturucu vazifesini ifâ etmiştir. Rumca, Boşnakça, Arnavutça, Agidece, Gürcüce, Almanca, İngilizce ve Arapça gibi dillere de çevrilen eser, hususen Boşnak ve Arnavut İslam edebiyatları için de “kurucu metin” olma hüviyetini haizdir. Onun etki alanı, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra değişik coğrafyalara göçen ve oralarda yerleşen yurttaşlarımız ve soydaşlarımız vesilesiyle kıta Avrupası’nı ve Yeni Dünya’yı da içine alarak genişlemiştir. Bu sebeptir ki UNESCO 2022 yılını vefatının 600. yılı sebebiyle Süleyman Çelebi Yılı

ÖNSÖZ

olarak ilan etmiştir. Cumhurbaşkanımız tarafından 3 Haziran 2022 gün ve 31855 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan genelgede, Süleyman Çelebi anma ve kutlama yılı etkinliklerinin mahiyeti belirlenmiştir. Bahse konu genelge, yapılacak faaliyetlerin “Diyanet İşleri Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte yürütüleceğini” kayda almıştır. Buradan hareketle üyesi olduğum TDK Bilim Kurulu, *Vesîletü’n-Necât*’ın yeni bir neşri başta olmak üzere bir kısım yayınlar ve bilimsel etkinlikler yapmayı kararlaştırmıştır. Aynı şekilde TÜBA Başkanlığı da bendenizden konuyla alakalı bir uluslararası sempozyumu koordine etmemi talep etmiştir. TDK’nin yapmayı planladığı bilimsel etkinliklerden biri olan Bursa’da sempozyum düzenleme fikri TÜBA’nın teklifiyle telif edilmiştir. Bu müştereklik, başından beri bu seneyi Süleyman Çelebi yılı olarak ilan etmek için gayret eden 2022 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ve mensubu olduğum Bursa Uludağ Üniversitesi’nin de iştirakiyle genişlemiştir.

Cumhurbaşkanlığımızın genelgesine uygun bir şekilde akademik kurumlarımız ve yerel yönetimlerimizin müşterekliğiyle 16-18 Eylül 2022 tarihleri arasında Bursa’da *Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneğimiz Sempozyumu* düzenlenmiştir. Bu tarihlerde Bursa’da sadece sempozyum gerçekleştirilmemiş, sergiler açılmış ve konserler düzenlenmiştir. Doç. Dr. Zinnur Kanık’ın şefliğinde icra edilen *Tevşih Konseri* ile Bursa Kültür A.Ş.’nin düzenlediği *Gönül Coğrafyamızın Sesi Nefesi: Sekiz Dilde Mevlid Programı* konuyu geniş kitlelere sunmaya vesile olmuştur. Süleyman Çelebi’nin dönemi, hayatı, anıt mezarı, eseri, eserinin farklı coğrafyalarda etkisi, sosyolojik yansımaları ve kültürel bir değer olarak mahiyeti gibi konuları içeren sempozyum, açılış panelinden başka altı farklı oturumla icra edilmiştir.

Elinizdeki *Vefatının 600. Yılında Süleyman Çelebi ve Mevlid Kültürü* isimli bu eser, yukarıda işaret edilen *Süleyman Çelebi ve Mevlid Geleneğimiz Sempozyumu*’nda sunulan tebliğlerin TÜBA’nın yayın kuralları çerçevesinde yeniden ele alınarak tanzim edilmesinden müteşekkildir. Bu eserin oluşmasında başta sundukları tebliğleri yeniden ele alarak tanzim eden yazarlarımız olmak üzere pek çok

VEFATININ 600. YILINDA
SÜLEYMAN ÇELEBİ VE MEVLİD KÜLTÜRÜ

değerli ismin gayretleri olmuştur. Eserin neşrini yüklenen TÜBA Başkanımız Prof. Dr. Muzaffer Şeker'e, sempozyumun fikrini destekleyen ve Süleyman Çelebi ile ilgili yayınların yapılmasını teşvik eden TDK Başkanımız Prof. Dr. Gürer Gülsevin'e ve birlikte çalıştığımız TDK Edebiyat Kolu üyesi değerli arkadaşlarıma, bize daima güzel çalışma ortamları sunan Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. A. Saim Kılavuz'a ve bütün bir ekibiyle her aşamada bize yardımcı olan Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Alınur Aktaş'a müteşekkirim. Keza sempozyum Bilim Kurulu ve Düzenleme Kurulu üyelerine, özellikle TDK Başkan Yardımcısı Dr. Ömer Gök, TÜBA Başkan Danışmanı Dr. Mehmet Tuğrul ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanı Hüseyin Buran ve mesai arkadaşlarına teşekkür ederim. Süleyman Çelebi ve bıraktığı mirası anlamaya matuf bu gayretin, edebiyat, ilim, kültür ve sanat dünyamıza yeni pencereler açmasını dilerim.

Prof. Dr. Bilal Kemikli

Bursa Uludağ Üniversitesi
bkemikli[at]uludag.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0754-9800

FOREWORD

*“Rahmeten li’l-âlemîn’dir Mustafâ
Hem şefîu’l-müznibîndir Mustafâ”*

After converting to Islam, one of the main topics of the literature has been the holy prophet. Many works have been written, singing praise about the holy prophet. This love has been the subject in many classic works of our poets, works such as n’at (praising the holy prophet), hilyas (ornamenting the holy prophet), and mi’raciyes (literature about the Mi’raj). It takes place in the wisdom, hymns, and orations of our Sufi poets; it also took place through poems, folk poems, and folk songs in the works of Ashiks. In a way, this love is the essence of our poems. That soul has been feeding our poems since Yusuf Has Hacib and Hoca Ahmed Yesevi. In fact, what we can consider the peak of this essence is mevlid. Mevlid, as it is known, is a literary work written on the occasion of the holy prophet’s birth. The poets who produced such works left a rich literary legacy by combining the knowledge they obtained by distilling from the sciences of sirah (prophetic biography) and hadith with the aesthetic possibilities offered by the language of poetry.

The “founding text” of the Mevlid genre is Süleyman Çelebi’s Vesîletü’n-Necât, which stands out as a “founding text”. Vesîletü’n-Necât, which is the precursory and founding text, is not just a simple literary text in our cultural history. Süleyman Çelebi also preached the teaching of tevhid in Islam and of the holy prophet. It has been accepted as a masterpiece that aims to explain, endear and teach the holy prophet to the people of this land. Particularly, in

the section about tevhid bahri and the creation of the universe (cosmogony), he suggested the existence of Islamic thought, and that Allah, whose unity is unmistakable and undoubted, is the only being. As a matter of fact, the understanding of tevhid inculcated by him has built our understanding of existence, morality, knowledge, and our view of life and the world. As a matter of fact, it has been composed and read since its writing and has been instrumental in the formation of mevlid societies. In this respect, it has become a writing that compiles, collects and brings society together. In other words, the inculcated principle of tevhid has transformed it into a “bringing” text that ensures social unity and solidarity. Vesîletü’n-Necât has brought new concepts to our language as a precursory and founding text that brings people together.

In addition to the term “mevlid societies”, *mevlidhans* reciting mevlids, *tawsihs* expressing hymns sung among *bahîrs*, *zikirhanes* uttering salawat (ritual prayers) and reciting takbirs in public, *kârîs* (someone reading the Qur’an aloud) and *duahans* (praying) are concepts of this kind. Likewise, rose sherbets, rose delights, rose waters, which are offered in societies, have contributed to the production of instruments such as *gûlâbdâns* (a small flask for sprinkling rose water) as well as creating a rose-centered meeting ground. In a way, building a common language has fulfilled the task of building a rose-scented and rose-colored society with the possibilities of this language. For this reason, İbrahim Ümmi Sinan, who came later, would describe this society as “*çarşı pazarı güldür gül*” (everywhere and everyplace is rose) Therefore, this pioneering, founding, and unifying work written during the Ottoman Interregnum (Fetret Devri) has served as a civilization manifesto centered on the birth and prophethood of the holy prophet.

Vesîletü’n-Necât, commonly known among the people as mevlid, was written in the Grand Mosque of Bursa. This distinguished work, authored by the ‘wise imam’ Süleyman Çelebi, has served as a unifying force not only in Anatolia for six centuries but also in the entire Balkans, including the Adriatic, Rumelia, the Islands, Romania, Kazan, Crimea, the mountains of the Caucasus, and even in Kerkuk, in the geography of our hearts. The work has been translated into languages such as Greek, Bosnian, Albanian, Bulgarian, Georgian, German,

FOREWORD

English, and Arabic, among others. It specifically holds the status of being a ‘founding text’ for Bosnian and Albanian Islamic literature. Its sphere of influence has expanded to encompass continental Europe, including the New World, through our fellow citizens and kin who migrated to and settled in different geographical regions after the Second World War. For this reason, UNESCO declared 2022 as the Year of Süleyman Çelebi, on the occasion of the 600th anniversary of his death. In the circular issued in the Official Gazette on June 3, 2022 numbered 31855, under the administration of our President, the nature of the commemorative and celebratory activities for Süleyman Çelebi has been determined. The aforementioned issue has noted that the activities will be carried out in coordination with relevant public institutions and organizations, namely the Presidency of Religious Affairs, the Ministry of Culture and Tourism, and the Ministry of National Education. Based on this, the Science Board of which I am a member, the Turkish Language Association (TDK), has decided to undertake a series of publications and scientific activities, including a new edition of *Vesîletü’n-Necât*. Likewise, the Turkish Academy of Sciences (TÜBA) Presidency has asked me to coordinate an international symposium on the subject. The idea of organizing a symposium in Bursa, which is one of the scientific activities planned by the TDK, was developed with the proposal of TÜBA. This collaboration has expanded with the participation of Bursa Metropolitan Municipality, which declared 2022 as the Turkish World Cultural Capital, and Bursa Uludağ University, to which I belong, both of which have been striving to designate this year as the Süleyman Çelebi Year.

In accordance with the issue of our Presidency, “Süleyman Çelebi and Mevlid Tradition Symposium” were organized in Bursa between September 16-18, 2022, through the collaboration of our academic institutions and local administrations. During these dates, not only the symposium but also exhibitions and concerts were held in Bursa. The Tawshih Concert conducted by Assoc. Prof. Dr. Zinnur Kanık and the Mevlid Program in Eight Languages: Voice and Breath of Our Hearts’ Geography, organized by Bursa Cultural Inc., provided an opportunity to present the topic to a wide audience. The symposium, which covered topics such as Süleyman Çelebi’s era, life, monumental

tomb, his work, its influence in different regions, sociological reflections, and its nature as a cultural value, was conducted through an opening panel and six different sessions.

The work in your hand, titled “Süleyman Çelebi and the Mevlid Culture on the 600th Anniversary of His Passing” is composed of the revised versions of the papers presented at the aforementioned “Süleyman Çelebi and Mevlid Tradition Symposium” and has been prepared in accordance with the publishing guidelines of TÜBA. In the creation of this work, the efforts of many esteemed individuals have been instrumental, particularly the authors who revisited and organized the papers they presented in the symposium. I would like to express my gratitude to our President of TÜBA, Prof. Dr. Muzaffer Şeker, for undertaking the publication of this work. I am thankful to the former President of TDK, Prof. Dr. Gürer Gülsevin, for supporting the idea of the symposium and encouraging publications related to Süleyman Çelebi. I also extend my appreciation to my esteemed colleagues in the Literary Branch of TDK with whom I worked closely. I am grateful to the Rector of Bursa Uludağ University, Prof. Dr. A. Saim Kılavuz, for always providing us with a conducive working environment, as well as to the Mayor of Bursa Metropolitan Municipality, Alinur Aktaş, and his entire team for their assistance at every stage. I would like to thank the members of the –Scientific and Organizing Committees of the Symposium, especially Dr. Ömer Gök, Vice President of TDK, Dr. Mehmet Tuğrul, Advisor to TÜBA President, and Hüseyin Buran, Head of the Cultural Department of Bursa Metropolitan Municipality, along with their colleagues. I hope this effort to understand Süleyman Çelebi and the legacy he left will open new windows to our world of literature, science, culture and art.

Prof. Bilal Kemikli

Bursa Uludağ University
bkemikli[at]uludag.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0754-9800

ÖZET

Mevlid türünün “öncü metni”, bir “kurucu metin” olarak temayüz eden Süleyman Çelebi’nin *Vesîletü’n-Necât*’ıdır. Öncü ve kurucu metin olan *Vesîletü’n-Necât*, kültür tarihimizde sadece bir edebi metin olarak değerlendirilmemiştir; o, aynı zamanda İslam’ın tevhit ilkesini ve bu ilkeyi vazeden Hz. Peygamber’i bu toprağın insanına anlatmayı, sevdirmeyi ve öğretmeyi amaçlayan bir şaheser olarak kabul görmüştür. Bilhassa tevhid bahri ve kâinatın yaratılmasıyla (kozmogoni) ilgili bölümde, İslam düşüncesi-nin varlık telakkisini, birliğine şek ve şüphe olmayan yüce yaratıcının yegâne varlık olduğunu hikemi tarzda telkin etmiştir. Nitekim onun telkin ettiği tevhit anlayışı, varlık, ahlak ve bilgi anlayışımızı, hayata ve dünyaya dair bakışımızı inşa etmiştir. Yazılışından itibaren bestelenerek okunmuş, mevlid cemiyetle-rinin oluşmasına vesile olmuştur. Bu yönüyle toplumu buluşturan, derleyip toplayan bir eser olmuştur. Diğer bir ifadeyle telkin edilen tevhit ilkesi, onu, toplumsal birlik ve beraberliği temin eden bir “buluşturucu” bir metne tebdil etmiştir.

Vesîletü’n-Necât, dil kuran bir metindir. Anadolu’da Türkçe din dilinin inşasın-da öncü eserlerden biri olarak, Hz. Peygamber merkezli bir edebî geleneğin kurulmasına vesile olmuş; mevlid, mi’râciyye ve mûcizâtü’n-Nebî gibi türlerin yazılmasını temin etmiştir. Keza dilimize yeni kavramlar da kazandırmıştır. Mevlid cemiyetleri tabirinin yanında bu meclislerde, mevlid okuyan mevlid-hanlar, bahirler arasında okunan ilahileri ifade eden tevşihler, cumhur halinde salavat getiren ve tekbirler okuyan zikirhânlar, kâriler ve duahânlar bu kabil-den kavramlardır. Bu bakımdan eser, dil, dil tarihi ve dini kültürün yanında

müzikoloji, sosyal psikoloji, antropoloji ve sosyoloji gibi bilim dalları için de önemli bir kaynaktır.

Bu eserde, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i ve Mevlid kavramı muhtelif yönleriyle beş ana bölümde ele alınmıştır. Tarih, Mimari ve Eser adını taşıyan birinci kısım, Mevlid Müellifi Süleyman Çelebi'nin Yaşadığı Çağa Genel Bir Bakış, Bir Kurucu Metin: *Vesîletü'n-Necât*'ın Etkileri Üzerine Bazı Mülâhazalar, Mevlid Nâzımını Süleyman Çelebi Türbesinin İnşası, Vakıf Kültürü ve Mevlid ve Osmanlı Dönemi Rumeli Para Vakıflarında Mevlid-i Nebî Kutlamalarına Dair Tahsisatlar başlıklı bölümlerden oluşmaktadır. Mevlid Edebiyatı, Musikî ve Gelenek başlıklı ikinci kısımda, *Vesîletü'n-Necât*'ın San'at Değeri Olan Nüshaları, *Vesîletü'n-Necât*'a Yazılan Nazirelere Dair, *Vesîletü'n-Necât*'ı Şerh Etmek: Türkçe Mevlid Şerhlerinin Sebepleri, Geçen Yüzyılda Mevlid Nasıl Okunurdu?, Üç Müellifin XVII. Yüzyılda Osmanlılar'da Mevlid Geleneğine Dair İzlenimleri, Türk Kültüründe Mevlid Geleneği ve Mevlid Edebiyatımız ve Merhum Tayyip Okiç isimli bölümlerden oluşmaktadır. Üçüncü kısımda ise *Vesîletü'n-Necât*, İzler ve Çağrışımlar Başlıklı Ana Bölümün Altında Âlemin Yaratılışı, Sosyal Sağlık Perspektifinden Mevlid Merasimleri, Türk Romanında Mevlid'e Dair İzler, Ulvî Değerlerin, İnsan ve Toplum Hayatına Yansı/Tıl/Ması Yahut Kültürleş/Tir/Me Bağlamında *Vesîletü'n-Necât*'ı Yeniden Okumak, Mevlid Geleneği Üzerine Sosyolojik Mülâhazalar ve Süleyman Çelebi Mevlid'i Üzerine Felsefî Bir Değerlendirme başlıkları analiz edilmiştir. Yansımalar, Gönül Coğrafyamız ve Mevlid Başlıklı Dördünce Bölümde ise *Vesîletü'n-Necât*'ın Arnavutça Yazılan Mevlidlere Etkisi ve Rumeli'de Yayılışı, Süleyman Çelebi Mevlid'inin Arnavutça Yansımaları ve Etkisi, Bulgaristan'daki Mevlid Merasimlerinin Bazı Özellikleri ve Boşnak Geleneğinde Mevlid başlıkları değerlendirmeye alınmıştır. Şehir, Şair ve Eser başlıklı beşinci bölümde ise Bursa'da Mevlid Kültürü, Kadınlar Mevlidi ve Bursalı Âkif Efendi, Yahya Bin Bahşî Mevlid'i, Lâmiî Çelebi Mevlid'i, Kerîmî'nin İrşâd'ındaki Dil ve Üslup Özellikleri ve Mehmed Şemseddin Ulusoy'un Mesâr-ı Şemsi'l-Mıs-rî Fi'l-Mevlidi'l-Muhammedî Adlı Mevlid'inde Ehl-i Beyt Sevgisi başlıklı makaleler yer almıştır. Eserin sonuç kısmında ise; Metni Yeniden Okumak,

ÖZET

Hatırlayışlar, Bursa’da Zaman ve Bir Umut başlıklı alt bölümlerde genel değerlendirmeler paylaşılmıştır.

Süleyman Çelebi yılında, bu büyük şahsiyetin bize bıraktığı edebî şaheser olan *Vesîletü’n-Necât*’ı farklı bilim disiplinlerinde konu hakkında yetkinliği olan, farklı dilleri konuşan ve farklı ülkelerde yaşayan bilim insanlarımız, yeniden okumaya ve yorumlamaya gayret etmiştir. Burada “yeniden okuma” tabiri, metni zamanın ruhuna ve diline uygun şartlar dâhilinde yeniden anlama ve anlamlandırma çabasına işaret eder. Bu bir bakıma, ilahiyat, tarih, edebiyat ve sosyal bilimlerin sunduğu dil ve yöntemlerden yararlanarak gerçekleşen bir güncel yorumlamadır. Yazılan bu metinler, ele alınan şaheserin etki alanının hem geniş bir coğrafyada hem de disiplinler arası zengin bir dil evreninde etkili olduğunun göstergesidir. Bu bakımdan “kurucu metinlerin” her dönemde yeniden okunabilen metinler olduğu gerçeğini bir daha görmüş oluyoruz. *Vesîletü’n-Necât*’ı farklı akademik disiplinlerin metot ve kavramlarıyla ele alan bu çalışma, eserin anlaşılmasına önemli bir katkı sunacaktır.

ABSTRACT

The “pioneering text” of the mevlid genre is Süleyman Çelebi’s *Vesîletü’n-Necât*, which stands out as a “founding text”. As a pioneering and founding text, *Vesîletü’n-Necât* is not only considered a literary text in our cultural history; it has also been recognized as a masterpiece that aims to explain, endear and teach the principle of *tevhid* of Islam and the Prophet Muhammad, who established this principle, to the people of this land. Particularly in the chapter on *tevhid bahri* and the creation of the universe (cosmogony), the book wisely inculcated the notion of the existence of Islamic thought, and that the supreme creator, whose unity is beyond doubt, is the only being. As a matter of fact, the understanding of *tevhid* he inculcated has built our understanding of existence, morality and knowledge, and our view of life and the world. Since its writing, it has been composed and recited and has been instrumental in the formation of mevlid societies. In this respect, it has been a work that brings society together, compiles and gathers. In other words, the principle of *tevhid* inculcated in it has transformed it into a text that ensures social unity and solidarity.

Vesîletü’n-Necât is a language-building text. As one of the pioneering works in the construction of the Turkish language of religion in Anatolia, it was instrumental in the establishment of a literary tradition centered on the Holy Prophet and led to the writing of genres such as *mevlid*, *mi’râciyye* and *mûcizâtü’n-Nebî*. It also introduced new concepts to our language. In addition to the term “mevlid societies”, the term *mevlidhan* refers to the mevlid reciters, *tevşih* refers to the hymns recited between *bahirs*, and *zikirhânes*, *karis* and *duahâns*

refer to the people who recite *tekbirs* and *salavat* in unison. In this respect, the work is an important source for disciplines such as musicology, social psychology, anthropology and sociology as well as language, language history and religious culture.

In this work, Süleyman Çelebi's Mevlid and the concept of Mevlid have been discussed in five main chapters, examining various aspects. Chapter One consists of these articles; History, Architecture and Text, A General Overview to the Period of Süleyman Çelebi, The Author of Mevlid, A Founder Text: Some Ideas About Effects of *Vesîletü'n-Necât*, Construction of Mevlid poet Süleyman Çelebi Tomb, Culture of Waqf and Mevlid, Allocations for Mevlid-i Nebî Celebrations in Rumelian Cash Waqfs in the Ottoman Period. Chapter Two named Mevlid Literature, Music and Tradition consists of the following; Artistic Copies of *Vesîletü'n-Necât*, On the Nazîras Written to *Vesîletü'n-Necât*, To Comment of *Vesîletü'n-necât*: Reasons for Turkish Mevlid Commentaries, How Was Mevlid Chanted in the Last Century?, Three Authors' Observations on the Tradition of Mevlid in the Ottoman Empire in the XVII. Century, Mevlid Tradition in Turkish Culture, Our Mevlid Literature and the Deceased Tayyip Okiç. Chapter Three analyzed the following articles, Creation of the Cosmos, Mevlid Ceremonies from a Social Health Perspective, Traces of Mevlid in Turkish Novel, Re-reading *Vesîletü'n-Necât* in the Context of Reflection of Lofty Values in Human and Social Life or Acculturation, Sociological Reflections on the Mevlid Tradition, A Philosophical Evaluation on Süleyman Çelebi's Mevlid. In Chapter Four, named Reflections, Our Heart Geography and Mevlid, the following articles were evaluated; The Effect of *Vesîletü'n-Necât* on Mevlid Written in Albanian and Its Spread in Rumelia, Albanian Reflections and the Impact of Süleyman Çelebi's Mevlid, Some Features of Mevlid Ceremonies in Bulgaria, Mevlid in Bosnian Tradition. In the fifth Chapter titled City, Poet and Text following articles were included; Mevlid Culture in Bursa, Women's Mevlid and Âkif Efendi of Bursa, Mevlid of Yahya Bin Bahşî, The Mevlid of Lâmiî Çelebi, The Language and Style in Irşâd of Kerîmî Çelebi, The Love of Ahl Al-Beyt in Mehmed Şemseddin Ulusoy's Mevlid Named Mesâr-i Şemsi'l-Misrî Fî'l-Mevlidi'l-Muhammedî.

ABSTRACT

In the concluding part of the work, general evaluations are shared in the sub-sections titled Re-Reading the Text, Remembrance, Time in Bursa and A Hope. In the year of Süleyman Çelebi, our scholars, who are qualified in different disciplines of science, speak different languages and live in different countries, have tried to re-read and interpret *Vesîletü'n-Necât*, the literary masterpiece left to us by this great figure. Here, the term “rereading” refers to the effort to re-understand and interpret the text in accordance with the spirit and language of the time. In a sense, this is a contemporary interpretation that utilizes the language and methods offered by theology, history, literature and social sciences. These texts are indicative of the influence of the masterpiece in a wide geography and in a rich interdisciplinary linguistic universe. In this respect, we have once again seen that “founding texts” can be re-read in every period.

This study, which deals with *Vesîletü'n-Necât* with the methods and concepts of different academic disciplines, will make a significant contribution to the understanding of the work.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİH, MİMARİ
VE ESER

CHAPTER ONE

HISTORY,
ARCHITECTURE AND
TEXT

İKİNCİ BÖLÜM

MEVLİD EDEBİYATI,
MUSİKÎ VE GELENEK

CHAPTER TWO

MEVLID LITERATURE,
MUSIC AND TRADITION

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VESÎLETÜ'N-NECÂT,
İZLER VE ÇAĞRIŞIMLAR

CHAPTER THREE

VESÎLETÜ'N-NECÂT,
TRACES AND
ASSOCIATIONS

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YANSIMALAR, GÖNÜL
COĞRAFYAMIZ VE
MEVLİD

CHAPTER FOUR

REFLECTIONS, OUR
HEART GEOGRAPHY
AND MEVLID

BEŞİNCİ BÖLÜM

ŞEHİR, ŞAİR VE ESER

CHAPTER FIVE

CITY, POET AND TEXT

SONUÇ
CONCLUSION

METNİ YENİDEN OKUMAK RE-READING THE TEXT

PROF. DR. BİLAL KEMİKLİ

Süleyman Çelebi yılında, bu büyük ruhun bize bıraktığı şaheser olan *Vesîletü'n-Necât*'ı farklı ilmî disiplinlerde temayüz eden, farklı dilleri konuşan ve farklı ülkelerde yaşayan ilim adamlarımız yeniden okumaya gayret etmiştir. Burada “yeniden okuma” tabiri, metni zamanın ruhuna ve diline uygun şartlar dâhilinde yeniden anlama ve anlamlandırma çabasına işaret eder. Bu bir bakıma, ilahiyat, tarih, edebiyat ve sosyal bilimlerin sunduğu dil ve yöntemlerden yararlanarak gerçekleşen bir okumadır. Farklı diller ve ülkeler derken, düzenlenen sempozyumun uluslararası düzeyde olduğuna işaret etmiş oluyoruz. Yazılan bu metinler, ele alınan şaheserin etki alanının hem geniş bir coğrafyada hem de disiplinler arası zengin bir dil evreninde etkili olduğunu tevsik ediyor. Bu bakımdan “kurucu metinlerin” her dönemde yeniden okunabilen metinler olduğu gerçeğini bir daha görmüş olduk.

Kitap hüviyetine tebdil eden metinlerin, tarih, mimari, edebiyat ve musikide oluşan gelenek, eserin tesirleri ve şehir bağlamıyla yeniden tasnif edilmesi bahse konu yeniden okumayı anlamlı hâle getirmiştir. Böylece elimizdeki eser, bir bütünlük içinde konuyu sunmaya vesile olmuştur. Özellikle sunulan

metinlerden hareketle öncelikle şairin biyografisine ilişkin sahih bilgilere ulaşılmış, bilahare metin bu bilgiler bağlamı içinde analiz edilmiştir. Bu analizlerde, *Vesîletü'n-Necât*'ın Anadolu insanının olduğu kadar etkileşim içinde bulunduğumuz toplulukların yahut genel bir ifadeyle gönül dünyamızın zihin dünyasını ve irfanını inşa eden temel bir metin olduğu yeniden ortaya konmuştur. Sosyal psikoloji ve felsefi incelemelerde, bu şaheserin misyonunu sadece tarihte ifa etmediğini, ihya gecelerinde, sevinçte ve matem günlerinde tertip edilen cemiyetlerde altı yüzyıldır okunan bir metin olması hasebiyle sürekli yeniden üretilen bir metin olduğu ayırımına varılmıştır.

Buradaki “sürekli yeniden üretilme hâli”, metne ilave anlamında değildir. Elbette konuya filolojik perspektifle bakan metinlerde, eserin farklı dönemlerdeki istinsahlarına yeni ilaveler yapıldığı ve edisyon kritik (edition critique) yöntemleriyle sahih metne ulaşmaya çalışıldığı hususu dile getirilmiştir. Ancak buradaki bahse konu yeniden üretilme, okunan metnin toplumdaki tesiriyle ilintilidir. Onu okuyan her mevlidhan, sesi ve kavrayışıyla ona yeni bir ruh üflemiş, bu ruhun esintisi de dinleyicilerde farklı tesirler oluşturmıştır. Dinleyici, tevhid, yaratılış, doğum, risalet, mucizeler, miraç ve ahlak gibi temel kavramlarla yeniden buluşarak âdeta yenilenmiştir. Bu yenilenme, gönül şehrinde bahara tebdil eden bir yeniliktir. Dolayısıyla Hz. Peygamber'i sevmek, onun tebliğ ve temsil ettiği manayı idrak ederek o mirasın taşıyıcısı olma fikri, günümüz insanının dinî kimliğini koruduğu gibi çağdaş çeldiricilere karşı koruyucu ve sağaltıcı da olmuştur.

Burada şunu da belirtmek gerekir, maalesef sunulan tebliğlerden birkaçı, yazarları tarafından yeniden ele alınarak kitapta değerlendireceğimiz metinlere dönüştürülememiştir. Bu türden tebliğlerden birisi Romanya'dan iştirak eden Romanya Müslümanları Müftüsü Murat Yusuf'un sunduğu “Romanya'da Mevlid Cemiyetleri ve Kimlik İnşâsı” başlığını taşımaktadır. Sayın Yusuf'un, “Romanya Dobruca Bölgesi, Köstence, Tulça, Mecidiye, Babadağ vilayetleri ve civarından oluşmaktadır. Bu bölgede mevlid merasimi burada yaşayan Tatarlar ve Türkler tarafından okunmakta ve dinlenilmektedir.” cümleleriyle çizdiği kültürel harita önemlidir. Mevlid, bu bölgede yaşayan Türk ve Tatarların

METNİ YENİDEN OKUMAK

dinî ve millî kimliklerini koruyan bir iksir olmuştur. Yine onun tespitine göre, bölgede okunan mevlidi, Gazi Giray han bestelemiş olmalıdır. Bu meyanda sunları söylemektedir:

“Hem Kırım hem de Kazan Türkleri, Süleyman Çelebi’nin Mevlid’inin yanında Yunus Emre’nin Dîvân’ı, Yazıcıoğlu Mehmed’in Muhammediye’si, Ahmed Yesevî’nin Hikmetleri, Süleyman Bakırganî’nin Bakırgan Kitabı ve bazı na’t ve kasîdelerini okumaktadırlar. Bu eserler yerel dillere de çevrilip bestelenerek de okunmuştur. Özellikle Yazıcıoğlu’nun Muhammediye’si bu bestelerin örneklerinden biridir. Ancak tüm bunların içerisinde Süleyman Çelebi’nin *Vesiletü’n-Necât*’ı ayrı bir yere sahip olmuş, özellikle Gazi Giray Han’dan sonra bestelenerek toplum nezdinde okunmuş; bu gelenek ve âdetlerini müzik ile günümüze ulaştırmışlardır. Bu ihtimal az da olsa tarihte bir bestekâr olarak da bilinen Gazi Giray Han’ın bu mevlidi bestelemiş olabileceğini düşündürmektedir.”

Bu tebliğden, Romanya’da, özellikle Dobruca bölgesinde Toprak Mevlidi ve Ağırılık Mevlidi adıyla iki farklı kavramdan söz edilmektedir. Bu meyanda o şu bilgileri vermektedir:

“Dobruca Bölgesi’nde bu merasim dışında bir de Toprak Mevlidi vardır. Bu mevlide Ağırılık Mevlidi de denilmektedir. Bu merasim eğer cenaze toprağa verilmeyip ertesi güne kalırsa yine mevlid okunur, ancak Bahir aralarında asla Kur’ân tilâveti yapılmaz. Sebebi ise cenaze yıkanmadan önce temiz olmadığı görüşüdür. Bu merasimlere bağlı bir de Su Selâsı denilen bir merasim daha vardır. Bu merasim her cenazede uygulanmaktadır.

Cenaze yıkanıp kefenlendikten sonra hoca “Sübhânallah” der ve cemaat tarafından “Yüce yüce kaçır isem...” diye başlayan ve “cehennemden ırak eyle, cennetinde durak eyle, döndür yüzü Haktan yana, kereminle rahmet şuna, kabrine vardığın zaman...” gibi dua niteliğinde Uşşak makamında bir eser icrâ edilir. Sonunda “Lâilâhe illallah Hû...” diye bitirilir. Bu merasim kabristanlıkta, cami avlusunda ya da ölen kişinin bahçesinde yapılır. Katılan herkese havlu ve mendil dağıtılır.”

Müftü Metin Yusuf’un işaret ettiği gibi uygulamalar farklılık göstermektedir. Bu sebeple, Bosna Hersek, Kuzey Makedonya ve Arnavutluk’taki uygulamalara

ilişkin kitapta bulunan ilgili metinler önemlidir. Türk dünyasında mevlid uygulamaları ise, başlı başına bir kitap konusudur. Bunlardan başka, sosyolojik, felsefi ve toplumsal sağlık açısından *Vesîletü'n-Necât*'ı yeniden okumaya çalışan önemli malzemeler bulunmaktadır. Bu bakımdan sempozyumda sunulan tebliğler ve hazırlanan metinler, konuyla ilgilenecek olan araştırmacılar için kaynak olma hüviyetine sahiptir. Bu yönüyle de daha sonraki çalışmalara yol gösterecektir.

Yeniden okumanın anlama ve anlamlandırma yanında yukarıda kısaca tema edildiği gibi uygulama tarafından da söz etmek gerekir. Uygulama derken, tertip edilen her mevlid meclisinin bir yenilenme olduğuna işaret etmiştik. Ancak burada temas etmek istediğimiz husus, sempozyum programındaki uygulamadır. Şöyle ki programa, bize bu şaheseri kazandıran şairimizin, Ulu-cami'nin bilge imamının türbesini ziyaretle başlamış, sonra eserin yazılmasına sebep olan olayın cereyan ettiği Ulucami'de Mevlid dinleyerek devam etmiştir. Bu önemlidir; zira şairle zaman düzlemine buluşup hâlleşme imkânı yoksa mekân düzeyinde buluşmak metni anlamak için farklı pencerelerin açılmasına sebep olur. Altı yüzyıl önce vefat etmiş olan şairin izlerini takip etmek, empati yapmaya da vesile olacaktır. Bilahare bilimsel tebliğlerin yanında sanat etkinlikleriyle de program kemale ermiştir. Bu meyanda sempozyumun kapanış ve değerlendirme oturumunda gözlemleri ve tespitleriyle gerçekleşen programı tasvir eden Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalın, Prof. Dr. Mitat Durmuş ve Prof. Dr. Süleyman Baki'nin tespitlerini de burada sunmakta yarar vardır.

HATIRLAYIŞLAR

REMEMBRANCE

PROF. DR. MUSTAFA S. KAÇALIN

S. C. Kültür ve Turizm Bakanlığına, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Başkanlığına, Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığına, Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına, Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğüne, başta büyükelçimiz olmak üzere yurt dışından ve yurt içinden gelen hocalarımıza misafirlerimize uzaktan yakından gelen dinleyicilerimize teşekkür etmek ve hoş geldiniz demek istiyorum. Misafirlikte davet edene bir, icabet edene iki ecir vardır. Gelen olmayınca hareketin ve bereketin sözü mü olur?

Evvelen Süleyman Çelebi [1346-1422] hazretlerinin kabrinin cuma namazı öncesi ziyaret edilip imamette bulunduğu Ulucami’de Mevlid kıraat edilmesi bir kadir bilirlilik örneğidir. Keza burada Bursa Müftüsü Yavuz Karabayır’ın veciz vaazı ve müessir hutbesi de anlamlı olmuştur. Bu vesileyle Bursa’da 1409’da yazılan Mevlid üzerinde emeği geçenleri rahmetle yâd etmek istiyorum. Birkaç isim zikredeceğim:

- Ayasofya Hatibi Hamdullah Hamdî [ö. 1575]
- Ayşe Necla Pekolcay [1925-2008] 1950.

- Ahmed Ateş [1917-1966] 1954.
- Ahmed Aymutlu 1958.
- Faruk Kadri Timurtaş [1925-1982] 1970.

Bilindiği gibi, mevlid “doğum yeri” ve “doğum zamanı” anlamlarına gelir. Bu anlamlara gelirken bir eserin de adı olmuştur. Bunun gibi kâmûs, “deniz” manasında bir kelime iken Fîrûzâbâdî [1329-1413]’nin meşhur sözlüğüne isim olarak kullanmasından sonra, sözlük manasını kazanmıştır. Keza yavuz, “fena” anlamındayken, dokuzuncu Osmanlı hakanı I. Selim Han [1512-1520]’dan sonra “güçlü, çetin; iyi, gürbüz ve güzel” manalarını kazanmıştır. Bu meyanda 1909’da *Esrâr-ı Mevlidü’n-Nebî* adlı eserini bize sunan Romanya sefareti sâbık imamlarından Hâşim Velî’yi *Atalar Sözü* (İstanbul 1926) adlı eseriyle de tanıyoruz. Belki burada sunulan tebliğlerde, bu anlamda Mevlid’e hizmet eden isimlere de yer veren bir metin olabilirdi. Bununla birlikte, bu sempozyumdan neler öğrenmedik ki... Bilsek bile neler tevsik edilmedi neler tazelenmedi?

Mesela Balkanlarda Müslümanlığı kimliğini korumanın yolu, “kurtuluş yolu” yani *Vesîletü ‘n-Necât* olmuştur. Bu önemli bir bilgidir. Şunu anlıyoruz, Peygamber sevgisini diri tutmak kurtuluşun vesilesiymiş. Buna rağmen Batının batıl yanlarının tesiriyle farkına varmadan fark ettirilmeden bile bile ve üstüne basa basa Peygamber Efendimizden adıyla bahsetmek nezaketsizliği aldı gitti. Oysa Kur’an’da farklı ayetlerde, “Muhammed içinizden her hangi bir adamın babası değil ve lakin Allâh’ın elçisi ve elçilerin sonuncusudur” (Kur’ân, 33.40, 3.144, 48:29, 47:2) buyurulmaktadır. Buradan hareketle kudema, resûl-i ekrem, nebîyy-i muhterem, sultân-ı enbiyâ, bürhân-ı asfiyâ, habîb-i hudâ, şefî-i roz-i cezâ, muhbir-i sâdık ve resûl-i zîşân gibi hitap ifadeleri kullanmıştır.

Son olarak belki burada iki isim daha hatırlamak gerekir. Bunlar, nesirde Mustafa Necati Sepetçioğlu ve nazımda Mahmut Kaya’dır. Bu isimleri de bu vesileyle kayda geçmek kadirşinaslık olur.

BURSA'DA ZAMAN

TIME IN BURSA

PROF. DR. MİTAT DURMUŞ

*V*elut bir sempozyumun Kapanış Oturumundayız. Öncelikle, böylesi velut bir mevlid sempozyumun düzenlenmesine vesile olan, Bursa Valiliğine, Bursa Büyük Şehir Belediyesi Başkanlığına, Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğüne, Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığına, Türksoy Genel Sekreterliğine, Türk Dil Kurumu Başkanlığına ve bir rüyadan artan kalan zamanlar yaşamamıza vesile olan Sempozyum Düzenleme Başkanı Prof. Dr. Bilal Kemikli Hocama ve çalışma arkadaşlarına içtenlikle teşekkür ediyorum.

Sempozyumun Bursa'da düzenlenmiş olmasının ayrı bir önemi vardır. Çünkü Bursa, bizim kültür ve medeniyet merkezlerimizden birisidir. Bir şehrin “Büyük Şehir” olması, nüfusundaki çokluğa bakılarak değil, kültürel varlığına bakılarak değerlendirilmelidir. Bu bakımdan da Bursa büyük ve önemli bir şehirdir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir'den biri olarak Bursa'yı anlatmasının arkasında da böylesi bir bilincin varlığı olduğuna hiç şüphe yoktur. Yine Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Bursa'da Zaman” şiirini bu bağlamda anımsatmak isterim.

Bursa’da zaman nedir? Nasıl şekillenmiştir? Bu zamanı şekillendiren öznelere tarihsel fonksiyonu nedir ve içinde bulunduğumuz çağda Bursa’da zaman nasıl işler? sorularını düşündüğümüzde, sempozyum başka bir boyuta evrilmiş olur.

Tanpınar, Bursa’daki zamanı;

*“Bir zafer müjdesi burda her isim
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşıyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın”*

diyerek tanımlar. Bursa, bir bakıma Türk ruhunun eritip kalıpta dondurmuş-lar adıdır.

Sempozyuma Kırgızistan’dan, Kars’tan, Ankara’dan, İstanbul’dan Balkan-lar’dan... çok değerli bilim insanları katıldılar. Tanrı Dağları’nın eteklerinden kalkan tarihsel ses, Allahuekber Dağları’nda sesine ses bularak, Balkanları da kucaklayıp Uludağ’ın etrafında toplanmış oldu?

Bursa’da Zaman Nedir? sorusunun cevabı, Uludağ’ın eteğindeki bu “ses”te saklanmıştır. Yani tersine akan sulara inat, tarihsel akışta demetlenmiştir büyük- küçük kâinat!

Hepimizin malumu olduğu üzere mevlid, “doğma, dünyaya gelme” demek. Bu sözcüğün bir diğer anlamı da, asıl anlamını aşan bir nitelikte Hz. Peygamber’in doğumu vesilesiyle yazılmış eser demektir. Sözlüklerde aslı anlamını aşarak bir eserin adı olma özelliğini başarmış nadir sözcüklerden birisidir mevlid! Gücünü ve kaynağını Hz. Peygamber’den almıştır. Bu sebeple mevlid ne kadar önemlidir sorusunun cevabı, kaynağında saklıdır.

Dünyaya gelme, doğma anlamındaki “mevlid”i de biyolojik, filogenetik bir doğuş olmaktan daha ziyade ontolojik doğuş olarak anlamak gerekir kanaa-tindeyim.

İçinde yaşadığımız çağ, bizim ontolojik doğuşa ihtiyacımız olan bir çağdır. Çünkü bu doğuş, bizi koptuğumuz dünyaya yeniden bağlamaya imkân açacak bir doğuştur. Yani ilk kez doğma değil, yeniden doğmadır.

Yunus Emre'nin "Her dem yeniden doğarız bizden kim usanası" dediği doğuştur. Toplum olarak biz bu doğuştan kopmuşuzdur. Koptuğumuz dünyaya bağlanamayışımızın nedeni, nereden koptuğumuzun farkında olamayışımızdır. Bu farkında olamayış, bağlanacağımız yeri düşünmekten daha çok suçluyu aramakla geçmiştir. Suçluyu bulmak önemlidir hiç şüphesiz ancak bundan daha da önemlisi bağlanacağımız kaynağı bulmakta aranmalıdır.

Biz millet olarak, tarihten kopuk, vatandan koptuk, dil'den koptuk, dinî varlık alanlarından koptuk, temsili mekânlardan koptuk, her biri ayrı bir Uludağ olan şahsiyetlerden koptuk, en önemlisi de "bilgi"den koptuk.

Kültür kodlarımızı belirleyen teme beslenme kaynağımız "oku" ve "bil" dese de biz bu sestten koptuk.

İşte mevlid sempozyumu, "yeniden doğuş" olarak bu koptuğumuz kaynaklara ve alanlara bağlanmanın doğuşunu hatırlatma arzusunun bir sonucudur. Devamı gelmezse / sürekliliği olmazsa, kültüre bağlanmaktan daha çok, yakınma yakarışına bağlanmış oluruz. Çünkü kültür dediğimiz değerler dizgesi, yerinde sayan değil, sürekliliği olan bir olgudur. Kültürdeki süreklilik, değer üretir ve muhataplarını ontolojik anlamda insanlaştırır. Çünkü insanı insan yapan, bedeni değil değerleridir. Bu sempozyum, tekrar eden bir yakınmayı değil, tefekkür eden bir aklı önceleme arzusunun sonucunda doğmuş ve gerçekleştirilmiştir.

Umarım mevlid olur!.. Zira vesile varsa, necat olacaktır.

BİR UMUT A HOPE

PROF. DR. SÜLEYMAN BAKİ

*M*evlid ve Süleyman Çelebi'nin Bursa'da anılması çok önemli zira her ikisinin de doğduğu ve neşvünema bulduğu şehir Bursa'dır. Bundan yıllar evvel yine Bursa'da Osmangazi Belediyesi tarafından 18-19 Ekim 2007 tarihlerinde “*Uluslararası Süleyman Çelebi ve Mevlid – Yazılışı, Yayınışı ve Etkileri Sempozyumu*” ile 16-17 Nisan 2009 tarihlerinde Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'nca “*Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri - Uluslararası Mevlid Sempozyumu*” düzenlenmişti. Bu sempozyumun bir manada geçmişteki sempozyumların devamı ve ileriki bir adımı niteliğindedir.

Bu sempozyumun bu yıl düzenlenmesinin ayrı bir önemi var. 2022 yılı “Türk Dünyası Kültür Başkenti” olarak ilan edilen Bursa'da T.C. Kültür Bakanlığı, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, Bursa Büyükşehir Belediyesi, Türkiye Bilimler Akademisi, Bursa Uludağ Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenmektedir. Katkı sunan kurum ve kuruluşlara bakıldığında konunun ve şehrin öneminin bir kez daha ne kadar anlamlı olduğunun göstergesidir.

Burada bazı noktalara işaret etmek isterim. Hz. Peygamber sevgisi ile Mevlid, Anadolu coğrafyasının yanı sıra Rumeli coğrafyasında da çok yaygındır. Rumeli'nin önemli ülke ve bölgeleri olan Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Kosova, Arnavutluk, Karadağ, Sırbistan (Sancak ve Preşova) Bulgaristan, Yunanistan (Batı Trakya)'da kasaba, şehir ve köylerde mevlid geleneği hâlen devam etmektedir. Son yıllarda dînî ideolojik bazı akımların mevlid ve mevlid merasimlerine karşı "bidat" çerçevesindeki düşünce ve tutumlarının da etkisiyle eskiye oranla bu geleneğin icrasında olumsuz bakış oluşmuştur. Buna rağmen bu gelenek varlığını sürdürmektedir.

Asırlardır Balkanlar'da Mevlid Türkçe okunmuştur. Hâlâ bazı bölgelerde Türkçe okunmaya devam etmektedir. Osmanlı devrinin son dönemlerinde Boşnak ve Arnavut toplumlarında Türkçe mevlidin yanı sıra anadillerinde Boşnakça ve Arnavutça mevlidler yazılmış ve okunmuştur. Osmanlı döneminde Ali Uçinau, Tahir Popova gibi isimlerin Süleyman Çelebi'nin Mevlidinin Arnavutça'ya kısmen veya tamamen tercüme etmişlerdir. Bu tercüme faaliyetleri bile Süleyman Çelebi'nin mevlidinin ne kadar köklü bir geleneğe sahip olduğunun bir göstergesidir. Bununla birlikte son dönemlerde, özellikle Arnavutça kaleme alınan mevlidlerin sayısı oldukça fazladır. Türk toplumlarının yaşadığı bölgelerde Süleyman Çelebi'nin *Vesiletü'n-Necât*'ı varlığını ve hâkimiyetini hâlâ sürdürmektedir. Fakat bugün, kanaatimce, Süleyman Çelebi'nin mevlidinin yeniden gözden geçirilerek Arnavutça ve Boşnakça'ya çevirileri yapılmalıdır. Ayrıca Arnavutça, Boşnakça ve Makedonca gibi dillerde yeni mevlidlerin kaleme alınması mühimdir.

SÜLEYMAN ÇELEBİ
VESÎLETÜ'N-NECÂT

TIPKIBASIM
FACSIMILE

Kaynak: Süleyman Çelebi, *Vesîletü'n-Necât (Mevlid)* (Reisü'l-Hattâtîn Ahmed Kâmil Akdik'in *Hattıyla*), Haz. Uğur Derman; Mehmet Akkuş, DİB Yayınları, Ankara, 2020.

Eser 703. sayfadan başlamaktadır.

زِيَاخَانِم زَوْجَةُ اسْعَدُ فَوَادُ بَكَ وَبِتُ حَسَنُ بَاشَانَا لَكَ اللَّهُ
 مُرَادَهَا وَرَضِيَ عَنْهَا مَوْلَاهَا آمِينَ بِحُجْرَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
 فَكُتِبَتْهُ الْفَقِيرُ الْخَاجُ أَحْمَدُ الْكَامِلُ رَئِيسُ الْخَطَّاطِينَ
 حَامِدًا لِلَّهِ تَعَالَى وَمُصَلِّيًا عَلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
 لِسَنَةِ تِسْعٍ وَأَرْبَعِينَ وَثَلَاثِمِائَةٍ بَعْدَ أَلْفٍ مِنْ هِجْرَةِ مَنْ لَهُ الْعِزُّ وَالشَّرَفُ

وَسَفِينَهُ لَرَيْنَهُ سَلَامَتَا حَسَانِ أَيْلِيهِ حُجَّاجٌ مُسْلِمِينَ بَرًّا وَمَجْرًا
 سَلَامَتَلَرُ وَيُورُبُ كِيدَنَلَرَهُ تَكَرَّازُ كَيْمَتَنَلَرَهُ عَنْ قَرِيبِ الزَّمَانِ جَلَالُ
 مَالِ أَيْلِهِ زِيَارَتَلَرُ حَسَانِ أَيْلِيهِ وَقَمَرِ خَنَامِنْدَهُ كَلِمَةُ شَهَادَتِ
 نَصِيبِ أَيْلِيُوبَ سَكَرَاتِ مَوْتِمَزِي آسَانِ أَيْلِيهِ وَقَبْرَدَهُ شَيْطَانِ
 عَلَيْهِ اللَّعْنَةُ نِكَ مَكْرِنْدَنِ آمِينَ أَيْلِيهِ سُؤَالِ مُنْكَرِيكَ مِنْ رَبِّكَ
 وَمَنْ نَبِيِّكَ وَمَا دِينِكَ سُؤَالِ لَرَيْنِي آسَانِ وَجَوَابِ لَرَيْنِهِ مُقَدِّدِ أَيْلِيهِ
 وَجَنَّتْ وَجْهًا لَيْلِهِ جُحْلَهُ مِزَهُ اِكْرَامِ أَيْلِيهِ دُعَا لَرِيمِزِي دَرْكَاهُ
 عِزَّتِيْدَهُ مَقْبُولِ أَيْلِيهِ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا
 يَصِفُونَ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَلِيَّ الْإِتْمَامِ وَمَوْفِقِ الْإِحْتِنَامِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَيْرِ الْأَنَامِ وَأَصْحَابِهِ الْكَرَامِ وَبَعْدُ
 فَلَمَّا طَلَبَ مِنِّي كِتَابَةَ هَذَا الْمَوْلِدِ الشَّرِيفِ فَجَزَّيْتُ الْخُذْرَاتِ الْأَمِيرَةَ

مَا يَأْتِيهِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ مَقْبُولَاتٌ وَمَحْبُوبَاتٌ مُيسَّرَاتٌ وَسَائِرُ
 أَنْبِيَاءٍ عِظَامٍ وَرُسُلٍ كَرَامٍ عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ حَضْرَائِكَ
 أَرْوَاحُ شَرِيفِيهِ أَكْرَامِ أَيْلِيهِ آلِ أَرْوَاحِ طَاهِرَاتٍ وَأَصْحَابِ كُنُزٍ
 وَأَنْصَارِ مُهَاجِرِينَ تَابِعِينَ وَائِمَّةٍ مُجْتَهِدِينَ رِضْوَانُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ
 حَضْرَائِكَ رُوحِيهِ أَكْرَامِ أَيْلِيهِ وَأَوْلِيَاءِ عَارِفِينَ مُرِيدِينَ مَنْسُوبِينَ
 قَدْ سَأَلَهُ أَرْوَاحُهُمْ حَضْرَائِكَ أَرْوَاحُهُ إِيصَالَ أَيْلِيهِ وَعَلَى الْخُصُوفِ
 بُوْهِدَتْنِي بِاعْتِ وَبَادِي ذَاتِ شَرِيفِكَ سَعِينِي مَشْكُورُ ذَنْبِي مَغْفُورُ
 عَمَلِي مَقْبُولِ أَيْلِيهِ صُورِي وَمَعْنَوِي مُشْكِلِ لَنْ لَمْ يَزِي حَلِّ وَأَسَانِ
 أَيْلِيهِ أَوْلَادِ مُكْرَمِي عِلْمَاءِ عَامِلِينَ وَصُلَحَاءِ صَالِحِينَ وَأَغْنِيَاءِ
 شَاكِرِينَ ذَا أَيْلِيهِ أَصُولُ وَفُرُوعُ عَلَنَدَنِ آخِرَتِهِ أَرْتَحِي كَالِ إِيْدَنْ لَرِكَ
 تَقْصِيرِ لَنْ مَغْفُورُ وَرُوحِي مَسْرُورِ أَيْلِيهِ بِأَقِيدِهِ قَلَانِ لَرِي
 طُولِ عُمُرِيهِ مُعَسَّمِ أَيْلِيهِ نِجَهَ نِجَهَ مَجْلِسَلَرِينَ أَمْثَالِ كَثِيرَةٍ سَبِيلِهِ
 كَذِيلَرِينَ مَسْرُورِ أَيْلِيهِ وَعَسَاكَرِ إِسْلَامِهِ قُوتٌ وَدَائِمًا نُصْرَتِ

هَمْ سُلَيْمَانٍ فَصِيرَهُ رَحْمَتًا بِت
يَا إِلَهِي قِيلَ لَهُ بِزِي ضَالِّينَ
يُولَدَ اشْرَإِيْمَانِ مَقَامِكَ جَنَنَاتِ
بُودَ عَايَهُ جُمْلَهُ كَرْدِيكَ آمِينَ

أَمِنْدَنْ رَاضِيًا وَلُسُونًا وَلِمْعِينَ
رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ

رَبَّنَا مَوْلَاكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْحَمْدُ لَوْلَايَهُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّهِ وَعَلَى آلِهِ وَعَتَرَتِهِ أَجْمَعِينَ
جَنَابِ أَرْحَمِ الرَّاحِمِينَ جَبِيًّا كَرَّمَ وَنَبِيٍّ مُحْتَرَمٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
حُرْمَتِهِ قِرَائَتًا وَلِنَانِ مَوْلِدِ شَرِيفِي وَقُرْآنِ حَكِيمِي دُرْكَاهِ عَزِيزِنْدِهِ
قَبُولِهِ قَرِينِ أَيْلِيهِ حَاصِلِ أَوْلَانِ أَجْرٍ وَمُثَوِّبَاتِي أُولِ سَيِّدِ الْكَوْنَيْنِ وَرَسُولِ
الْقَلْبَيْنِ إِمَامِ الْحَرَمَيْنِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَضْرَتِ تَرْسِينِكَ رَوْضَةِ
مُبَارَكَةِ لَرْنِيهِ طَرَفِ زَدَنْ فَخِيرَانِهِ وَعَاجِزَانِهِ إِهْدَا أَيْلِدَكَ رَبِّمَزِ وَأَصِلْ أَيْلَهُ
رُوحِ سَيِّدِي لَا نَامِي جُمْلَهُ مَزْدَنْ خُشْنُودَ وَسَايَهُ شَفَاعَتِي أَوْ زَرِيمَةَ

سِرِّ فَرَقَانِ نُورِ اعْظَمِ حَقِّی چُون
 کُوزِی یاشی حَقِّی چُون عَاشِقِ لَرِکِ
 عَشَقِ اَوْدَنْدَن جِکَرِی پُرِیا نَ اِچُون
 صِدْقَه یُولکَدَه قَانِم قُولِ اِچُون
 شُول زَمَانِکِم مُدَّتِ عُمُر وُحِیَاتِ
 یَا اِلَهی صَاوِلَه غَلِّ اِیْمَانِ مِزِ
 بَزْکَنه کَار عَاضِی مَجْهَرِ قُوللَرِی
 قَبْرِ مِزِ اِیْمَانِ اِیلَه پُر تُوْر قِیلِ
 هَم دَخِی مِزِ اِیْمَانِ اِیلَه ثَقِیلِ
 مُصْطَفَا یَه جُوَارِ اِیْتِ یَا کَرِیمِ
 لُطْفِلَه کُوسْتَرِ بَزَه دُیْدَارِ کِی
 عَفْوَ اِیْدُوبِ عِصْیَا نِز قِیلِ رَحْمَتِی
 سَاکَه لَایقِ قُوللَرِ اِیلَه هَمْدِ اِیْتِ

قُدُسُ وِکْبَه مَرُوه زَمَرِ حَقِّی چُون
 بَغْرِی بَاشِی حَقِّی چُون صَادِ قَلْرِکِ
 دَرْدِ اِیلَه قَانِ اَغْلِیا نَ کِرِیا نَ اِچُون
 حَضَرَتِکِه طُوعِ غَرِی وَا رَا نَ یُولِ اِچُون
 اَخِرِ اَوْلَه اِیره هَنکَامِ مَمَاتِ
 وِیره لِمِ اِیْمَانِ اِیلَه تَاجِ اَغْزِ
 یَا رِیغَا یُوبِ قِیلِ کُنَا هَلَرْدَن بَرِی
 مُوْنِسِن غِلْمَانِ اِیلَه هَم حُورِ قِیلِ
 جَنَنَه کِیْرَمَکِه لُطْفِکِ قِیلِ دَلِیلِ
 جَنَنَه اَلْفَرْدِ وِنَسِ اِیچِنْدَه یَا حِیمِ
 نِعْمَتِکِه طُویْلَه غَلِّ قُوللَرِ کِی
 اَوْلِ جَبْنِیکِ یُوزِی صُوبِی حُرْمَتِی
 اَهْلِ دَرْدِکِ صُحْبَتِنَه مَحْرَمِ اِیْتِ

بِرَّيَا زَامَرٍ فَعَلِي تَغْيِيرَ اِيْمَدِكَ
خَلْقًا يَجْنِدُهُ اَدِيمُ خَاصِ اَيْلَدِكَ
هَرَفَسْدَهُ اَيْلَدِكَ يُوْزُبِيكَ كُنَا
نَا زَيْنِ عُمَرَى قَمُوْ وَيَرْدُكَ يَلَهُ
نَفْسَهُ اَوْ يُوْبَا اَيْلَدِكَ بِحَدِّ كُنَا
رُبُوْلَكَ بِجَارِهِ مُجَرَّمٍ غَاصِيُوْز
جُحْلَهُ مَرْعِصِيَا غَزَمِيْ بِيْلِيْشِرْ
اَوْ مَا رَزَسْنَدَنْ عِنَا يَشْتَلِرْ اَوْلَه

اٰخِرَتِ بَابِنِدَه نَدِيْر اِيْمَدِكَ
لِيْكَ حَلُوْنَدَه كُوْكُلْ بَاسْ اَيْلَدِكَ
بِرَّكَاهَهُ اِيْمَدِكَ هِيْجْ بِرْ كُوْنَاه
نَفْسِيْكَ اَزْزُوْ لَسَرِيْنَه يَلَهُ يَلَهُ
بِيْلِيْزِيْكَ نَه قِيْلَاوُوْز يَا اِلَه
قُوْلُغِيْكَدَه قَاصِرُوْهَمْ فَا سِيُوْز
حَضْرَتِيْكَ رَحْمَتَاوْمَه كَلْمِيْشِرْ
رَحْمَتَا پَرِيْشَه شَفَاعَتَلَر اَوْلَه

دُعَاوُ الْتَجَا

يَا اِلَهِيْ اَوَّلَ مُحَمَّدٍ حَقِيْقِيْ چُوْن
سِيْدَرَه وُوعَرِيْشِ مُعَلَّا حَقِيْقِيْ چُوْن
اَوَّلَ كِيْجَه سُوْنَلِيْشِيْلَنْ سُوْز حَقِيْقِيْ چُوْن

اَوَّلَ شَفَاعَتِ كَانِيْ اَحْمَدٍ حَقِيْقِيْ چُوْن
اَوَّلَ سُلُوْكِ سِيْرَا عَلَّا حَقِيْقِيْ چُوْن
اَوَّلَ كِيْجَه حَقِيْقِيْ كُوْرَنْ كُوْز حَقِيْقِيْ چُوْن

صِدْقًا يَلَهُ بَشَرًا وَقَتًا وَلُنْدِيقَهُ آدَا
مَا حَصَلَ أُولَآئِكَ طَقْسَانِ بَيْكِ كَلَامُ
طَرَفَةُ الْعَيْنِ بِحَجَرٍ أُولَآئِكَ خَيْرٌ جِهَانِ
هَرَنَهُ وَاقِعَ أُولَدِي آيسَهُ سَرَسَرُ
دِيدِيلَرَايَ قَبْلَهُ إِسْلَامِ دِينِ
بِرَقُومِزِ قَوْلِ زَسَنُ شَاهِسِينِ
أَمَتِكَ أُولَدِ يَغْمِزِدَ وَلَتِ يَكْتَرُ

أَلَى وَقَتِكَ أَجْرِينَ آيَلَرَحَقُ عَطَا
سَبْقُ آيَدُوبُ بُولَدُ فَدَهُ أَجْهَامُ وَخَنَامُ
أُمُّ هَانِي أَوْنِيَهُ كَلْدِي هَمَانُ
جُحْلَهُ سَيِّنِ أَصْحَابِنَهُ وَيَزْدِي خَبَرُ
قُولُوا وَلَسُونُ سَاكِهِ مِعْرَاجِ كَرِينِ
كُوكُلِزِ آيْچِنْدَهُ رُوشَنُ مَا هَسِينِ
خِدْمَتِكَ قِيلَدِ يَغْمِزُ عَزَّتِ يَكْتَرُ

تَضَرُّعُ مُتَجَلِّدٍ بِرُكَاةٍ قَالِ الْخَالِجِ

آيْمِدِي كُلَّ عَصِيٍّ غَزِيًّا دَايِدَهُ لَمْ
هَرَنَهُ دَكُلُوجُوقُ بِيَارَسَهُ بَرَكِي
أُولُومِزِ غُصَّه سَيِّنِي بِكِهِ لَمْ
حَقَّهُ لَا يِقُ قِيلْمَدِ قَاعْمَا لِمِزِ

نَالَهُ وَزَارِي وَفَرِيَا دَايِدَهُ لَمْ
عَاقِبَتَا أُولُوكُودُورُوكُ آيَشِي
دَائِمًا اسْتَغْفِرُ اللَّهُ مَدِيكِهِ لَمْ
بِيلْمِزِ كِيمُ نُولِيسَرُ آخُو لِمِزِ

كَيْجَه كُونْدُز ايشلري عَصِيان قُو
 يَا اَلْهَى حَضَرَتِي كَدَن جَلِجَم
 حَقِّ قَعَالِي دَن ايرشدي بَرِنْدَا
 اَمْنِكِي سَاكَه وِرْدِم اَي جَبِيْب
 يَا جَبِيْبم نَه دِر اَوَّل كِيْم دِيْلَدِك
 بَن سَكَا عَاشِق اُولْجَه اَي شَرِيف
 ذَاتِمَه مِرَات ايدِنْدِم ذَاتِي كِي
 هَم دِيْدِي كِيْم يَا مُحَمَّد بَن سَكِي
 لِيك دِيْن اَمْرِي تَمَام اُولْمُو اِيچُون
 عَوْدَت ايدُوْب دَعْوَت اِيْت قَوْلَا رِي
 سَنَكِه مِعْرَاج اَيْلُوب اَيْتِيك نِيَا ز
 هَر قَحْن كِيْم بُونْمَا زِي قِيْلَه لَز
 چُونَكِه هَر دُر لَوْ عِبَادَت بُونْدَه دِر

قُوْر قَارِم كِه يَر لَسَرِي اُولَه طَمُو
 بُوْدُر ز كِيْم اُولَه مَقْبُول اَمْتِم
 يَا مُحَمَّد بَن سَكَا قِيْلَدِم عَطَا
 جَنَّتِي اَنَلَرَه قِيْلَدِم نَصِيْب
 بَرَا وُج طِيْرَا غَه مِشْت اَيْلَدِك
 سَنِك اُولْمَا ز مِي دُوْ عَالَم اَي لَطِيف
 بِيْلَه يَا زِدِم اَدِيْم اِيْلَه اَدِيكِي
 بِيْلِيْم كُوْر مَكِه طُوْنِيَا ز سِيْن بِي
 اَمْتِيك دَه بَاكِه يُول بُولْمُو اِيچُون
 تَاكْلُو بَن كُوْرَه لَر دِيْلَا رِي
 اَمْنِك مِعْرَاجِي قِيْلَدِم نَمَاز
 جُمْلَه كُوْك اَهْلِي ثَوَابِن بُولَه لَز
 حَقَّه قُرْبَنْلَه وُصْلَت بُونْدَه دِر

رَفَعُ اُولُوْبَا وُلْ شَاهَه تَمِش بِلِك حِجَاب
 هَر رِيسِنْدَن چَرَكَن اِيْلَرُو
 چُونِكِه قَوْسِن كُورُوب چَكْدِي اُوتَه
 شَش جِهِنْدَن اُولْ مُنْزَه ذُو الْجَلَال
 ذَانَا اُولْ سُلْطَان • مَا زَاغُ الْبَصَرِ •
 اَشْكَارَه كُورْدِي • رَبِّ الْعَرْشِ •
 بِي حُرُوفُ وَلَفْظُ وَصَوْتُ اُولْ پَادِشَاه
 دِيْدِي كِيْمَ مَطْلُوبُ وَمَقْصُودُكُ بِنَم
 كِيْجَه كُوندُ وَزْطُورْ مِيُوبَا سِتْدِيْكَ
 كُلْ جِيْبِيْمْ سَاكِه عَاشِقَا وَلِمِشْتَم
 نَه مُرَادِكْ وَاَرَايْسَه اِيْدَمْ رَوَا
 مُصْطَفِي دِيْدِي اِيَا رَبِّ رَحِيْم
 اُولْ ضَعِيْفُ امْتَلَرْمْ خَالِي نُولَه

نُوْر تَوْحِيْدِ آچَدِي وَجِهِنْدَن نِقَاب
 اَمْرَا وُلُورْدِي يَا مُحْمَدُ كُلْ بَرُو
 وَاَزْدِي اِيْرِشْدِي اُولْ وَلُو حَضْرَتَه
 بِي كَمْ وُكَيْفْ اَكِه كُوسْتَرْدِي جِهَال
 اِيْلِشْدِي حَقَقَه تَخْصِيصْ نَظَر
 اَخِرْنَدَه اَوِيْلَه كُورُورْ اَمْتِي
 مُصْطَفَايَه سُوْنِلْدِي بِي اَشْتِيبَاه
 سُوْدِيْكَلْ جَانَا يِلَه مَعْبُودُكُ بِنَم
 نُولَه كِيْمَ كُورْسَمْ جِهَالِكْ دِيْدِيْكَ
 جُمْلَه خَلْقِي سَاكِه بِنْدَه قِيْلِشْتَم
 اِيْلَه يِمْ بَرْدَرْدَه بِيْكَ دُرْلُودُوا
 اَيْ خَطَا پُوشُ وَعَطَاشِي چُوقُ كَرِيْم
 حَضْرَتَكِه پَنْجَه اَنَلَرِيُولْ نُولَه

دیدی جبرائیلہ اول فخر جهان	پس مقامندہ طور ایدی سن همان
چون زلده باکہ عشق اولدی دلیل	یا ناز ایسم یا نه یم بن ای خلیل
لی مع الله وقئی بنیدر همان	اکہ قربان ایله یم باش ایله جان
راه عشقده کیم صاق نور جاننی	اول چقن کورسه کرک جاناننی
راه عشقی صانمه غافل سرسری	بلکه کمتر نسنه درویرمک سری

کر دیلر سز بوله سزا و ددن نجات
عشق ایله در دایله ایدک الصلات

فصلک فی ظهور رفرفت

سویلیشور کن جبرائیل ایله کلام	کلدی رفرفا وکنه ویردی سلام
الهی اول شاه جهانی اول زمان	سدره دن کورتور دی وکیدی همان
برفضا اولدی او دمه رونما	نه مکان واز آنده نه ارض و سما
کیم نه حالیدر نه مالی اول محل	عقل و فکر ایتمز او حال فہم و جل

يوردي كيم ميدان سنكدر بويجه
 ايرمدي اول كلان بودولنه
 هر نه حاجت ديله سن مقبولدر
 اول كچه طور مدي جولان يلدني
 هر برنده در لوح كت كوردني اول
 جبرائيلك طور اغيدر اول مقام
 قالدي جبرائيل مقامنده همين
 بيلنم بويوللري بن نبيده يم
 جبرائيل ديدني رسوله اي جيب
 سنك ايچون يارادلدني نه فلك
 بونده ختم اولدي بنم جولانكهم
 باكه بويله امر ايدوبدر ذوالجلال
 كركچه م بر ذره دكلو ايلرو

طوپ هم چوكان سنكدر بويجه
 كيمسه لايق اولمدي بور فعته
 جمله مقصودك سنك محضولدر
 شويله كيم افلاكي سيران يلدني
 تاكه واردني سدره يه ايرشدي يول
 نه فلك تاكيم طوتاليدن نظام
 ديدني آكار حجه للعالمين
 كيم غريغيم بونده قنده كنده يم
 صانمه غل بويرده سن سني غريب
 انس وجن وچور وچن هم ملك
 ماوراسندن دخي يوقا كهيم
 آچه يم بن بوندنا وته پروبال
 يانارم باشدن آياغه آي اولو

اَنِبَا اَرْوَاجِنِي قَارَشُو كَلْدِيلَر
 اِزْدِي اُول دَم حَقْدَن اَرْوَاجِه نِدَا
 پَس كُوبُ مَحْرَابِه اُول خَيْرِ اَلَا نَام
 اِيْنِي رَكْعَت قِيلْدِي اَقْصَادَه نَمَاز
 كُورْدِيلَر نُوْر دَن قُورْلُش نَزْدَان
 اِزْدِيلَر اُول كُوكَه بِالْاِحْتِرَام
 كُورْدِي كُوكَه اَهْلِي عِبَادَه قُور
 اِيْمِي تَسْبِيحُ وُكِيْمِي تَحْمِيدُ وُقُور
 اِيْمِي قِيَامُ اِنْجِرَه اِيْمِي قِيْلُش رُكُوعُ
 اِيْمِي سَنِي عَشِقُ حَقُ الْمَشْدُرُز
 هَيْتُ كُوكَه اَهْلِي جُمْلَه قَارَشُو كَلْدِيلَر
 مَرْجَابُكْ يَا مُحَمَّدُ دِيْدِيلَر
 هَرَبِرِي قُورْلُو لَادِي مِعْرَاجِنِي

مُصْطَفَايَه جُمْلَه اِكْرَام قِيلْدِيلَر
 اِيْمِي قِيلَا لَر مُصْطَفَايَه اِقْبِلَا
 اَنِبَا اَرْوَاجِنِه اُولْدِي اِمَام
 اَوِيلَه اَمْر اِيْتَمُش اِيْدِي اُول فِيْ نِيَاز
 نَزْد بَانْدَن اُولْدِيلَر كُوكَه رَوَان
 قَابُولْ اَجَلْدِي وُكِيْرْدِي اُول هَام
 هَرَبِرِي نَزْد رُلو طَاعَتَه قُور
 اِيْمِي تَهْلِيلُ وُكِيْمِي تَحْمِيدُ وُقُور
 اِيْمِي حَقَه سَجْدَه اِيْتَمُش بَاخْشُوعُ
 وَالَه وَحَيْرَانُ وُمَسْتَقَالْمَشْدُرُز
 مُصْطَفَايَه عَزَّت اِكْرَام قِيلْدِيلَر
 اِيْ شَفَاعَتُ كَانِي اِحْمَدُ دِيْدِيلَر
 دِيْدِيلَر كِيْدِكُ سَعَادَتُ تَاجِنِي

کیمده کیم عشقک نشانی وارد در
 کل برو معشوقکه ایر کوره یم
 الدی جبرائیل براقی اول زمان
 حق سلام ایتدی سکایا مضطفی
 دیدی کیم کل سون قونقلارم انی
 دایم استر حضرتمدن هر ملک
 جمله سنی آنک یوزین کوزمک دیلر
 کل کیده لم حضرتکه یا مضطفی
 ساکه جنددن کوردم بر براق
 طوردی یرندن هماندم مضطفی
 چکدی اول دمه براقی جبرائیل
 خوش سوار اولدی آکشا جهان
 طرفه العینا یحیره سلطان امم

عاقبت معشوقه انی ایر کور سر
 یورکک زحمینه مرهم اوره یم
 تاجناب اخده کلدی روان
 کیم مبارک خاطرک بولسون صفا
 عرشمی سیرا یلسون کوز سون بنی
 عرش و کر سنی سدره چرخ نه فلک
 ایاغینه یوزلرین سورمک دیلر
 منظر در آنده اصحاب صفا
 دعوت رحماند زای نور حق
 قویدی تاجی باشنه اول پر صفا
 اوکینه دوشدی آکا اولدی دپل
 آچدی برینی براق اوچدی همان
 کلدی قدسه ایردی و با صدی قدر

اچکړنده بر براق اغلر قتی
 کوزلرندن یاشی ججهون ایلش
 دیدی جبرائیل نه در اغلا دیغک
 باقی یولدا شک یوب اچوب کرر
 دیدی قرق بیک پیلدر زکیم یا امین
 ناکهان براون ایشندی قولا غم
 یا محمد دیوبن چاغردیلر
 اول زماندن بیلزمکه نولشم
 یورکم اچینده اریدی یا غم
 جنتی باشیمه عشقی طارایتدر
 کچه ظاهر جنتا نچره طورورم
 کز ایره مزسم وصالینه آنک
 جبرائیل دیدی براقه آی براق

بهز اچمز فالما مش هیچ طاقتی
 جگرینی درد ایلله خون ایلش
 خرن ایلله جان و جگر داغلا دیغک
 سن اچکرسین دی جانک نه سزر
 عشقدر باکه یمک اچمک همین
 کیدی عقیم بیلزم صولم صاغم
 برصدایرله که یورکلر دکر
 اول ادک اسینه عاشق اولشم
 عاشق اولدی کورمدن بو قولا غم
 کچه کوندوز ایشیم آه و زار ایدر
 معنیده حسرت عذابن کورورم
 ایدیرم ترکنی جان و نلک
 ویردی حق مقصود کی قله فراق

مُجْزِي حَشْرَهُ دَكْ دِينَسَهُ مُدَامَ نِجَهَ حَشْرَاوَلْسَهُ بُوكَا كَلَمَرِ خِتَامَ

كَرْدِيلَر سِرْ بُولَه سِرَاوُد دَن نَجَاتِ
عَشْقَايِلَه دَر دَايِلَه اَيْدِك الصَّلَاتِ

فصل محمد علیه السلام

كَلْ بَرَوَايِ عَشْقَاوُد دِينَه يَا نِجِي
دِيكَلَه كُلْ مُعْجِزِ اَوَّلْ شَاهِكِ عِيَانِ
بَرْدُوشَنِبَه كِجَه سِي تَحْقِيقِ خَبَرِ
اَوَّلْ هُمَايُونِ بَحْتِ اَوَّلْ قَدَرِي يُوْجَه
اَنَدَه اِيكُنْ نَاكِهَانَاوُلْ يُوْزِي آقِ
بَرْمُصَعِ تَاجِ بَرَحْلَه كَمَرِ
اَوَّلْ جَبِيْمَه اَيْلَتِ بِنَسُونِ اَنِي
جَبْرَايِلْ چُونِ جَنَنَه وَارْدِي رَوَانِ
كَدَرُوِي مَعْشُوقَه عَاشِقِ صَابِجِي
عَاشِقِ اِسْكِ عَشْقَاوُد دِينَه طُورَمَه يَا
لَيْلَه قَدَرَايِدِي اَوَّلْ كِجَه مَكْرِ
اُمُّ هَانِي خَانَه سِنْدَه يَدِي كِجَه
جَنَنَه وَارْدِي جَبْرَايِلَه چُونِ
هَمْ دَخِي آلِ بَرَبْرَاقِ مُعْتَبَرِ
عَرَشِي سِيرَايِلَسُونِ كُورَسُونِ بَنِي
كُورْدِي كِيْمِ بِي حَدْبَرَاقِ اَوْتَلَارْ هَمَانِ

هَم مَبَارَكْ بَاشِي اَوْزَرَه هَر زَمَان
 هَر زَرَه وَا رَسَه بِيْلَه وَا رَزْدِي اُول
 اُول مَبَارَكْ كُوز لَرِنْدَه مُعْجَزَه
 پَنجَه كِيَم اَو كِنْدَه كُور زْدِي عِيَان
 وَحِي اِيچُون اَيْنِد كَدَه جَبْرِيل اَمِين
 جَبْرَائِيلَك قُورُوسِيْن اَلُور زْدِي اُول
 دَبَرَه دِيچَك دُودَاغِين اُول مَاهُوش
 طُوقِي جَقِي صَاحِبَه بَادِ صَبَا
 اِيچُودِيش لَرِي شُعَا عِنْدُن كِيچَه
 صَدَرِي نُورِنْدُن قَرَاكُوكِيچَه لَر
 چُون اِي شَارَت قِيلْدِي اُول مُجُوبِ جَقِي
 دَر لَسَه كَلَر اُولُور زْدِي هَر زْدِي
 دِيكْدِي خُور مَپاي هَم اُول شَاهِ جِهَان

بَر بُولَك بُولُوت اُولُور زْدِي سَايَبَان
 بَاشِي اَوْزَرَه دَائِمَا طُور زْدِي اُول
 پَنجَه دَر اُول دَاخِي اِيْدَه يَم سِزَه
 اُولِيْلَه آر دِنْدَه كُور زْدِي اُول هَمَان
 كُوكُودُن اِي رَلْدِيغِي سَاعِنْدَه هَمِين
 وَحِي اِيچُون اَيْنِدِيكِي بِيْلُور زْدِي اُول
 دَبَرَه نُور زْدِي كُوكَدَه هَم قُض كُوش
 مِسَك وَعَنْبَر دَن طُولَا رَايْدِي هَوَا
 اِيكِنَه دُوشَسْتَه بُولُور زْدِي آي خُوجَه
 يُولْدَه يُور زْدِي يِكْتَلَر قُوجَه لَر
 يَار مَغِيلَه آيَه اُولْدِي اِيكِي شَق
 خُوش دَر زَلَر زْدِي دَرِنْدُن كَلَرِي
 دِيكْدِيكِي سَاعِنْدَه يَمِش وِي رَدِي هَمَان

پاک ایدوب کھڑايله بئرزدن رسول
يا لينا ياق باشاچون صاف صاف
اول کچه طبک نبوت اورديلر
نجه بختانه نجه دير و صنم

قورنا ريسر بنی مشرکلر دن اول
ايلييسر امتی بنی طواف
اول کچه شیطانی کوکدن سوزديلر
يقيلوب کھڑا هله ايردي الم

کرديلر سز بوله سزا و ددن نجات
عشق ايله دردايله ايدک الصلات

فصل في النشيد على رسول الله

خبر عالم ايردي چوز قرق ياشنه
دمبدم اواز کوردي بامين
ايندي قران آيت آيت بينات
اول اول کيم مبارک جسيمک
نوزايدی باشدن آياغه کوذه سنی

قوندي پسر تاج رسالت باشنه
سني قيلم رجه للعالمين
ظاهر اولدي نجه درلو معجزات
کولکه سنی دوشمزدی يره رسمينک
بو عياندر نورک اولمز کولکه سنی

دَبَرَهُ نَوَزْدُو دَا قَلَرَى سُو لِرْ كَلَامَرُ قُولَا غِمِ آغَرِنِيهِ وَيَرْدِمِ دِكَلَمِ حَقَّهُ بَا غَلَا يُوبَكُو كَلَدَنِ هِمَتِي طِفْلِ اِيَكْنِ اُولِ دِيلَرَا يَدِي اَمَتِنِ اُمَتِمِ دِي دِي سَكَا چُونِ مُصْطَفَى	اَكْلِيَا مَدِمِ نَهْ دِيرْدِي اُولِ هُمَامِ سُو لِي دِي كِي سُو زِي اُولَدِمِ اَكْلَا دِمِ دِيرَا يَدِي كِي مِ اُمَتِي وَ اُمَتِي سَنِ قُو جَالِدِكِ تَرَ اِيْدِ رَسِيكِ سُنَتِنِ وِي رَصَلَوَاتِ سَنَدَهْ اَكَا بُولِ صَفَا
---	---

كَرْدِيلِرْ سِرْ بُولَهْ سِنَا وُدْ دَنِ نَجَاتِ
عَشَقِ اِيْلَهْ دَرْدِ اِيْلَهْ اِيْدِكِ الصَّلَاتِ

فصل في معجزات علي الصلوات والسلام

مَكَّة قَوْمِي اُولُولَرِي بِي خِلَافِ سَبْجَه قِيلْدِي كَعْبَه كُورْدِي خَاصُ وَا زُكْنِي رُكْنَه كَعْبَه نِكِ وَيَرْدِي سَلَامِ كَعْبَه بِرْ صَوْتِ اِيْتَدِي اُولَدِمِ نَا كِهَانِ	كَعْبَه نِي اُولِ كِي جَه قِيلُوزْ كُنْ طَوَافِ دُوشْمَدِي بِرْ طَاشِي خُوشْ قِيلْدِي قِيَامِ دِي دِيلِرْ كِي مِ طُوغْدِي اُولِ خَيْرِ اَلَا نَامِ دِي دِي طُوغْدِي بُو كِي جَه شَمْسِنِ جِهَانِ
--	---

بَرَبْرِيَه مُوشْتُولَا يُوْهَرْمَلَكْ
 اِسْبُوْهَيْبَتْدَن اَمِيْنَه خُوْب رُو
 كُوْرْدِي كِيْمَتِش حُوْرِيْلَرِهِيچ كِيْمَتِه يُوْق
 حُوْرِيْلَرِ الدِّي تَصَوْر قِيْلْدِي اُول
 چُوْرَه يَانِن اِسْتِيُوْقِيْلْدِي نَظَر
 شُوْئِيْلَه بَيْتُ اللّٰه قَارَشُوْا وُل رَسُوْل
 سَبَّحَدَه دَه بَاشِي دِلِي تَحْمِيْد اِيْدَر
 دِيْرَكِه اَي مَوْلَا يُوْزِم طُوْتِدِم سَكَا
 چُوْنَكِه بَن بُوْا اِيْشَلَرِي كُوْرْدِم عِيَان
 كَلْدِي عَقْلِم كُوْرْدِم اُول صَاحِب وَفَا
 سُوْرْمَه لَنِمِش كُوْزَلَرِي كُوْر حِكْمَتِي
 يُوْزِي نُوْرِي كُوْن كِي خُوْش بَرَقَاوُر
 قَايِنَا دُوْب نَارِ مُجَبَّت وِشَانِي

رَقِصَه كِيْرْدِي شُوْق وِشَا دِيْدَن فَلَكَ
 يَرْزَمَان عَقْلِي كِيْدُوْب كَلْدِي كِيْرُو
 كُوْرْمَدِي اُوْغَلَك نَضْرَع قِيْلْدِي چُوْق
 حَيْرَتَا نِجْرَه چُوْق تَفَكَّر قِيْلْدِي اُول
 كُوْرْدِي كِيْم رِيْ كُوْشَه دَه حَيْرُ الْبَشَر
 يُوْزِيْرَه اُوْرْمِش وَسَبَّحَدَه قِيْلِش اُول
 هَم كُوْرْمِش پَارْمَغِيْن تَوْحِيْد اِيْدَر
 يَا اِلْهِي اُمْتِم وِيْر كِل بَكَا
 قَالْمَدِي صَبْرِم هَمَان دُوْشْدِم رَوَان
 كُوْزَلَرِم نُوْرِي وَاوْغِلْم مُصْطَفِي
 كُوْبَكِي كَسَلِش اُوْلِش سُنْتِي
 چُوْنَكِه كُوْرْدِم كُوْكِيْلَه كَلْدِي سُرُوْر
 اَلُوْبْنُ بَغْرِيْمَه بَا صِدْم جَانِي

مَرْجَبَا أَيْ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ
مَرْجَبَا أَيْ بِإِشَاءِ دُجَاهَانِ
أَيْ جَهَالِي كُونَ يُوْزِي بَدْرُ مُنِيرِ
دَسْتِكِرِ سِينِ فَمَوْافِقَادُهُ نَكِ
أَيْ كَوَكَلْتَهُ رَدِّ يَنْكِ دَرْمَانِي سَنَ
سَنَسِينِ أَوْلَ سُلْطَانِ جُمْلَةِ أَنْبِيَا
أَيْ رِسَالَتِ تَخْنِيكِ سَنَ خَاتَمِي
چُونَكِه نُورِكَ رُوشَنِ آيَتِي عَالَمِي
أُولَدِي زَائِلُ ظُلْمِ جَهْلٍ وَضَلَالِ
يَا حَبِيبَا اللَّهُ بَرَهْ اِمْدَادِ قِيلِ

مَرْجَبَا سَنَسِينِ شَفِيعُ الْمَذْنِبِينَ
سَنِيكَ اِيچُونَا وَلَدِي كُونِ اِيْلَهْ مَكَانِ
أَيْ قَمُودُ وَشُمُشَلَرِهْ سَنَ دَسْتِكِرِ
هَمْ بِنَاهِي بِنْدَهْ وَآزَادَهْ نَكِ
أَيْ يَرَادِ لِمِشْرَكِ سُلْطَانِي سَنَ
نُورِ چَشْمِ اُولِيَا وَاصْرِيفَا
أَيْ بُيُوتِ مِهْرِنِيكَ سَنَ خَاتَمِي
كُلْ جَمَالِكَ كَلَشَنِ آيَتِي عَالَمِي
بُولَدِي بَاغِ مَعْرِفَتِ عَيْنِ كَمَالِ
صُوكِ نَفْسِ دِي دَارِكَ اِيْلَهْ شَادِ قِيلِ

كَرْدِ يَلَرِ سِرْ بُوْلَهْ سِرْ اَوْ دَدَنِ نَجَاتِ
عَشْقِ اِيْلَهْ دَرْدِ اِيْلَهْ اَيْدِكَ الصَّلَاتِ

قِيلَدِي دُنْيَايِ جَمَالِ نَدَنِ نَعِيمِ

چُونَكِه اَوْلِ مَحْبُوبِ رَحْمَنِ وَرَحِيمِ

کَلَدِي بِرَاقِ قَوْشِ قَنَادِيلِهِ رَوَانِ
طُوعَدِي أَوَّلَ سَاعَتِهِ أَوَّلَ سُلْطَانِي
أَرْقَهُ مَيِّ صَيْغَادِي قَوْلُهُ هَمَانِ
نُورَهُ غَرِقَا أَوْلَدِي سَمَوَاتُ وَزَمِينِ

كَرْدِيلَرِ سِرْبُولُهُ سِرَاوُدُ دَنْ نَجَاتِ
عَشَقِ اِيلَهْ دَرْدِ اِيلَهْ اَيْدِكِ الصَّلَاتِ

يَا رَا دِلِشْ جُمْلَهْ أَوْلَدِي شَادُ مَانِ
جُمْلَهْ ذَرَاتِ جِهَانِ اَيْدُوبُ نِيْلَا
مَرْجَبَا اَيِّ عَالِي سُلْطَانِ مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ سِرْفُوقَانِ مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ بُلْبُلِ بَاغِ جَمَالِ
مَرْجَبَا اَيِّ مَاهِ وَخُورْشِيدِ هُدَى
مَرْجَبَا اَيِّ غَاصِي أُمْتِ مَلِكَايِ
مَرْجَبَا اَيِّ جَانِ بَاقِي مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ قُرَّةِ الْعَيْنِ خَلِيلِ
غَمِ كِيدُوبِ عَالَمِ نِيكِيْدَنْ بُولَدِي جَانِ
چَاغَرِ شُوبَنْ دِيْدِيلَرِ كِيْمَ مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ كَانِ عِرْفَانِ مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ دَرْدَهْ دَرْمَانِ مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ أَشْنَايِ ذُو الْجَلَالِ
مَرْجَبَا اَيِّ حَقْتَدَنْ أَوْلَايَانِ جُدَا
مَرْجَبَا اَيِّ چَاهَرَهْ سِرْلَرِ أَشْفَعِي
مَرْجَبَا عُشَّاقَهْ سَاقِي مَرْجَبَا
مَرْجَبَا اَيِّ خَاصِ مَحْبُوبِ جَلِيلِ

دیدیلر اوغلاک کچی هیچ بر اوغلاک
 بو سنیک اوغلاک کچی قدری جمیل
 اولود وکت بولدک ای دلدار سن
 بوکلان علم لدن سلطانیدر
 بوکلان عشقینه دورایلر فلک
 بوکجه اول کچه درکیم اول شریف
 بوکجه دنیا پی اول جنت قیلور
 بوکجه شادان اولور از باب دل
 رحمة للعالمیندیر مصطفی
 و صفی بورسمه تربیایندیلر
 آمینه ایدر چو وقت اولدی تمام
 صوصا دم غایت حرارندن قتی
 اینچدم آنی اولدی جنیم نوره غرق

یارادیلر ای جهان کیش دکل
 برآنایه ویرما مشدرا اول جلیل
 طوغیسردرسندن اول خلوق حسن
 بوکلان توحید و عرفان کانیدر
 یوزینه مشتافدرانس و ملک
 نورایله عالمکری ایلر لطیف
 بوکجه آشیایه حق رحمت قیلور
 بوکجه یه جان ویرر اصحاب دل
 هم شفیع المذنبیدر مصطفی
 اول مبارک نوره ترغیب ایندیلر
 کیم وجوده کله اول خیرالانام
 صوندیلر برجام طولوستی شرتی
 ایده مزدم نوردن کدوم فرق

دېدى كۆزدۈمدا ول جېيىك آنه سنى
 براق اورۇب چىقدى او مەن ئا كھان
 كۆكلەر آچلدى و فتح اولدى ظلم
 برى مشرق برى مغربده آنك
 ايندىلر كۆككەن ملكلر صاف صاف
 كەلدى چوريلر بولك بولك بغور
 هم هوا اوزره دوشندى بردوشك
 چون كوردى باكه بوايشلر عيان
 ياريلوب ديوار چىقدى ئا كھان
 بعضلر دىزلر كە اول اوچ دىلر ك
 برى مریم خاتون ايدى اشكار
 كەلدىلر لطيف ايله اول اوچ مخپين
 چوره يانيمه كلوب اطور دىلر

بز عجب نوز كيم كوش پروانه سنى
 كوكلره دك نوز ايله طولدى جهان
 اوچ ملك كۆزدۈم النده اوچ علم
 برى طامنده ديكلى كعبه نك
 كعبه كى قىلدىلر اوم طواف
 يوزلرى نورندنا اوم طولدى نور
 آدى سندس دوشه ين آنى ملك
 حيرت انجره قالمشيدم بن همان
 اوچ بيله چورى بكا اولدى عيان
 آسيه ايدى برى اول مەپنىرك
 برىسى هم چوريلردن برىكار
 ويردىلر باكه سلام اولدم همين
 مضطفاي برى رينه موشتولر

جَلِيلُ بَنَاجِ الْمَكْرُمَانِ مُخَصَّصٌ
فَمَا الْكَوْنُ إِلَّا خَلَّةٌ وَمُحَمَّدٌ
هُوَ الْأَوَّلُ الْمُخْصُوصُ بِالْفَضْلِ وَالْهُدَى
هُوَ الْمُرْسَلُ الْهَادِي إِلَى كُلِّ أُمَّةٍ
هُوَ الْمُجْتَبَى وَالْمُرْتَضَى مِنْ وَجُودِهِ
أَلَا فُلْ لِقَوْمٍ نَازِعُوا إِنْ أَرَادُوا

جَمِيلٌ بِآلَاءِ الْبَهَاءِ مُعَمَّمٌ
طَرَا زِيَانُورِ الْبَيُوتَةِ مُعَلَّمٌ
هُوَ الْآخِرُ الْمَبْعُوثُ بِالْبَشْرِ وَالنَّصْرِ
هُوَ الصَّادِقُ الْمَأْمُورُ فِي الْحَشْرِ وَالنَّشْرِ
هُوَ الْمُصْطَفَى الصَّافِي الْمَصْنُوعُ مِنَ الدَّرِّ
نَجَاةٌ فَصَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا

فَصَلِّ عَلَى نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ

أَمِينَهُ خَاتُونَ مُحَمَّدَانَهُ سَيِّ
يُحَوِّنُكَ عَبْدُ اللَّهِ هَدَانَا وَلَدِي جَامِلُهُ
هُمْ مُحَمَّدُ كُلِّ سَيِّ وَأَلَدِي يَقِينِ
أَوَّلُ رَبِيعِ الْأَوَّلِ أَيْ نَجْمُهُ سَيِّ
أَوَّلُ كَيْجِهِ كَيْمِ طَوْغَدِي وَأَخِيرُ الْبَشَرِ

أَوَّلُ صَدَفَدَنْ طَوْغَدِي وَأَوَّلُ رَدَائِي
وَقْتِ بِرَشْدِي هَفْنُهُ وَأَيَّامُ إِلَهِي
يُحَوِّنُكَ عَبْدُ اللَّهِ هَدَانَا وَلَدِي جَامِلُهُ
هُمْ مُحَمَّدُ كُلِّ سَيِّ وَأَلَدِي يَقِينِ
أَوَّلُ رَبِيعِ الْأَوَّلِ أَيْ نَجْمُهُ سَيِّ
أَوَّلُ كَيْجِهِ كَيْمِ طَوْغَدِي وَأَخِيرُ الْبَشَرِ

بِحَقِّ تَعَالَى چُونِ یَا زَاتِ دِی اَدَمِ
 اَدَمَه قِیلْدِی فِرْشَه کَر سُبُحُودِ
 مُصْطَفٰی نُوْرِی نِی اَلْنِندَه قُوْدِی
 قِیلْدِی اُول نُوْر اَنَک اَلْنِندَه قَرَارِ
 صُکْرَه حَوَّ اَلْنِئْه نَفْل اِیْتِی بِلِ
 شِیْت طُوغْدِی اَکَه نَفْل اِیْتِی بُو نُورِ
 اِیْرِدِی اِیْرَاهِیْمَه وَا سِمْعَا عِیْسَه هَمِ
 اِشْبُور سَمِ اِیْلَه مُسَلْسِلِ مُنْصِلِ
 کَلْدِی چُونِ اُول رَحْمَه لِّلْعَالَمِیْنِ
 طُوْت قَوْلَا قَا وِصَافَه اَی یَارْدِیْنِ

قِیلْدِی اَدَمَه مُزِیْنِ عَالَمِی
 هَمِ اَکَچُوق قِیلْدِی اُول لُطْفِی اِسْی جُوْدِ
 بِلِ حَبِیْبِمْ نُوْرِیْدِرِ بُو نُورِ دِیْدِی
 قَالْدِی اَنَک اِیْلَه نِیجَه رُوْز کَارِ
 طُوْرْدِی اَنْدَه دَاخِی نِیجَه اَی وِیْلِ
 اَنَک اَلْنِئْه تَحَلِی قِیلْدِی نُوْرِ
 سُوْرَا وُزَا نُور کُل فَلَائِزِ دِیْر اِیْسَمِ
 تَا اُولُجْه مُصْطَفَا یَه مُنْتَقِلِ
 وَا رْدِی نُوْر اَنْدَه قَرَار اِیْتِی هَمِیْنِ
 بِلَه سِیْنِ کِیْمِدِرَا وُفْزِ الْمُرْسَکِلِیْنِ

نَعْتِ شَرِیْفِ یَرْبِی

جَسِیْبُ نَسِیْبُ مُحْسِنُ مَکْرَمُ

لَهُ النَّسَبُ الْعَالِی فَلَيْسَ كَمِثْلِهِ

كَرَّمَحَمَّدًا وَلَمَّا اِيْدَى عِيَانُ
 هَمَّ وَسَيْلُهُ اُولْدِيغِيچُون اُول رَسُولُ
 كَرَّمَحَمَّدًا كَلَمَسِيْنْدِي عَالَمُهُ
 نُوحٌ اَنِيچُون غَرَفِيْنْدَن بُولْدِي نَجَاتُ
 جَمَلُهُ اَنَك دُوسْتَلِيغِيْنِه اَدِيْنِه
 جَدِي اُولْدِيغِيچُون اَنَك هَم خَلِيلُ
 هَم دَخِي مُوسَى اَلْنَدَه كِي عَصَا
 اُوليُوب عِيْسَى كُوكَه بُولْدِيغِي يُولُ
 كَرچَه كِيْم بُولُز دَخِي مُرْسَكْدُرُز
 چُوق تَمِي قِيْلْدِيْلَر چَقْدَن بُولُز
 شَرْعِي طُوت اُمَتِي اُول اُمَتِي

اُوليُوس كَرْدِي زَمِيْن اُسْمَانُ
 اَدَمِك چَق تَوْبَه سِيْن قِيْلْدِي قَبُولُ
 تَابِع عَزِيْز اِيْرَمَز اِيْدِي اَدَمُهُ
 دَاخِي طُوغَمَادَن كُورُنْدِي مُخْبَرَاتُ
 بُونجَه عَزِيْز قِيْلْدِي چَق اَجْدَا دِيْنِه
 نَارِي جَنَّت قِيْلْدِي آكَ اُول جَلِيلُ
 اُولْدِي اَنَك چُرْمَتِيْنِه اَزْدَهَا
 اُمْنِيْنْدَن اُولُق اِيچُون اِيْدِي اُولُ
 لِيك اَحْمَد اَكْمَل اَوْفَضْل دُرُز
 كِيْم مُحَمَّد اُمْنِيْنْدَن اُولَه لَر
 تَا نَصِيْب اُولَه سَكَا چَق رَحْمَتِي

فَتَحَ لِلدُّنْيَا وَلِلْآخِرَةِ اَكْمَلُ الْخَيْرِ

يَحَقُّ تَعَالَى رَحْمَتَ أَيْلِيهِ آكَأ
هَرَكِهِ دَيْكِرُ بُودِ عَادَهُ بُولُنُهُ

كَيْمِ بَنِي أُولُ بُرْدِ عَايِلِهِ آكَأ
فَاتِحَةِ احْسَانِ أَيْدِيهِ بَنِ قَوْلِنُهُ

لِلَّهِ الْفَاتِحَةُ

فَصَلِّ عَلَى نَبِيِّكَ وَبَنِيكَ كُلِّ شَيْءٍ

أَوَّلَ أَكْدَقِ أَنِي كَيْمِ أَوْلَدِ أَوَّلِ
أَوَّلِكَ أَوَّلِ أَوْلِيدِ رَبِّي كُفَّانِ
چُونَكِهِ حَقِّ أَوَّلِكِنْ بَيْلِدِ عِيَانِ
يَحَقُّ تَعَالَى نَهْ يَارَا تَدِي أَوَّلَا
مُصِطَفَى نُورِ بَنِي أَوَّلِ قَيْلِدِي وَارِ
هَزَنَه دُرْلُوكِيمِ سَعَادَتِ وَارْدُ رُ
حَقِّ آكَأ وِزْدِي مُكَمَّلِ أَيْلِدِي
آنْدَنَّا وُلْدِي هَزَنِهَانِ وَآشْكَارِ

أَوَّلِنُهُ بُولْدِي هِيحِ عَقَلِ يُولِ
آخِرِكَ هَمَّ آخِرِيدِ رَجَا وَدَانِ
دِكَلَهْ أَيْمَدِي قَيْلَهْ يَمِ صُنْعِنِ بَيَانِ
جُمْلَهْ مَخْلُوقْدَنِ كَيْمِ أَوَّلِ أَوَّلِ أَوَّلَهْ
سَوْدِ عَايِلِي أَوَّلِ كَرِيمِ وَكَرْدِ كَارِ
يَخْشَى خُويِ كَرَكَلِي عَادَتِ وَارْدُ رُ
يَارَا دِلْمِشْدَنِ مَقْضَلِ أَيْلِدِي
عَرْشِ وَفَرْشِ وَبِرْدَه كُوكَدَه نَهْ كِهْ وَارِ

بَرْدِ زَاوُلِ بَرِ لَيْكِنَهُ شَكُّ يُوقَدُّرُ
 جُمْلَهٗ عَالَمِ يُوعِ اِيَكْنِ اَوَّلُ وَاَزَايِدِي
 وَاَزَايَكْنِ اَوَّلُ يُوقَايِدِي اِنْسُ وُمَلَكُ
 صُنْعِلَهٗ بُونَلَارِي اَوَّلُ وَاَزَايِلْدِي
 قُدْرَتِنِ اَظْهَارَايِدُ وِبَهُمُ اَوَّلِ جَلِيلِ
 اَوَّلِ دِيْدِي بَرَكْرَهٗ وَاَزَاوُلْدِي جِهَانِ
 بَارِي نَهٗ حَاجَتِ قَلَاوُزْ سُوْزِي چُوْقِ
 حَشْرَهٗ دَكْ كَرْدِ يَنْيَلُوْرَسَهٗ بُوْكَلاَمِ
 پَسْ مُحَمَّدُ دَرَبُوْ وَاَرْغَهٗ سَبَبِ

كَرْدِ يَلِرْ سَرِ بُوْلَهٗ سَرَاوُدْ دَنْ نَجَاتِ
 عَشْفَايِلَهٗ دَرْدَايِلَهٗ اِيْدِكِ الصَّلَاتِ

اَيَّ عَزِيْزَلَرِ اَيَشْتَهٗ بَاشَلَارِ زَسُوْرَهٗ
 اَوَّلِ وَصِيَّتِ كِيْمِ دِيْرَمُ هَرَكِيْمِ طُوْتَهٗ
 بَرِ وَصِيَّتِ قِيْلَارِ زَا لَا سِيْزَهٗ
 مِسْلَكِ كِي قُوْ قُوْسِي جَانَلَرْدَهٗ تُوْتَهٗ

هَذَا كِتَابُ مَوْلِدِ الشَّرِيفِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ آدِينَ ذِكْرًا يَدُهُ لَمْ أَوَّلَا
 اللَّهُ آدِينَ هَرَكِيمِ أَوَّلِ أَوَّلِ آكَ
 اللَّهُ آدِيَ أَوْ لَسَهُ هَرَايَشِكْ أَوْ كِي
 هَرَنْفَسَدَهُ اللَّهُ آدِينَ دِي مَدَامْ
 بَرَكْرَ اللَّهُ دِي سَتَهُ عَشَقْ إِيْلَهُ لِسَانْ
 اِسْمِ يَآ كِنِ يَآ كِ أَوَّلُورْ ذِكْرَ اِيلَيْنِ
 عَشَقْ إِيْلَهُ كَلْ اِيْمَدِي اللَّهُ دِيَهُ لَمْ
 أَوَّلَهُ كِيمِ رَحْمَتِ قِيلَهُ أَوَّلِ يَآ دِشَاهْ
 وَاجِبْ أَوَّلُورْ جُمْلَهُ اَيْشَدَهُ هَرَقُولَهُ
 هَرَايَشِي آسَا نَآ يَدَهُ اللَّهُ آكَ
 هَرَكْرَ اَبْتَرِ أَوَّلِيَكِهِ اَنِكَ صُوكِي
 اللَّهُ آدِيْلَهُ أَوَّلُورْ هَرَايَشِ تَمَامْ
 دُوكُولُورْ جُمْلَهُ كَاهْ مِشَلْ خِرَانْ
 هَرَمُرَادَهُ اِيْرَيْشُورْ اللَّهُ دِيَيْنِ
 دَرْدِ اِيلَهُ كُوزْ يَآشِ اِيلَهُ آهْ اَيْدَهُ لَمْ
 أَوَّلِ كَرِيمِ وَأَوَّلِ رَحِيمِ وَأَوَّلِ اِلَهُ

ESAD - FUAD TUGAY'IN
TÜRK TARİH KURUMU'NA
AĞAĞANIDIR

Y 297

Katkılarından dolayı teşekkürler...

Süleyman Çelebi türbesi, Çekirge-Bursa

Mevlid türünün “öncü metni”, bir “kurucu metin” olarak temayüz eden Süleyman Çelebi’nin *Vesîletü’n-Necât*’ıdır. Öncü ve kurucu metin olan *Vesîletü’n-Necât*, kültür tarihimizde sadece bir edebi metin olarak değerlendirilmemiştir; o, aynı zamanda İslam’ın tevhit ilkesini ve bu ilkeyi vazeden Hz. Peygamber’i bu toprağın insanına anlatmayı, sevdirmeyi ve öğretmeyi amaçlayan bir şaheser olarak kabul görmüştür. Yazılışından itibaren bestelenerek okunmuş, mevlid cemiyetlerinin oluşmasına vesile olmuştur. Bu yönüyle toplumu buluşturan, derleyip toplayan bir eser olmuştur. Diğer bir ifadeyle telkin edilen tevhit ilkesi, onu, toplumsal birlik ve beraberliği temin eden bir “buluşturucu” bir metne tebdil etmiştir.

Vesîletü’n-Necât, dil kuran bir metindir. Anadolu’da Türkçe din dilinin inşasında öncü eserlerden biri olarak, Hz. Peygamber merkezli bir edebî geleneğin kurulmasına vesile olmuş; mevlid, mi’râciyye ve mucizâtü’n-Ne-bî gibi türlerin yazılmasını temin etmiştir. Keza dilimize yeni kavramlar da kazandırmıştır. Mevlid cemiyetleri tabirinin yanında bu meclislerde, mevlid okuyan mevlidhanlar, bahirler arasında okunan ilahileri ifade eden tevşihler, cumhur halinde salavat getiren ve tekbirler okuyan zikirhânlar, kârilere ve duahânlar bu kabilden kavramlardır. Bu bakımdan eser, dil, dil tarihi ve dini kültürün yanında müzikoloji, sosyal psikoloji, antropoloji ve sosyoloji gibi bilim dalları için de önemli bir kaynaktır.

Vesîletü’n-Necât’ı farklı akademik disiplinlerin metot ve kavramlarıyla ele alan bu çalışma, eserin anlaşılmasına önemli bir katkı sunacaktır.

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

ISBN: 978-625-8352-50-4

